

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

Ferdinand <Paderborn, Bischof, II.>

Amstelodami, 1672

Liber II. De Academia Paderbornae constituta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-7830

P A N E G Y R I C I,
D I E N A T A L I
A C A D E M I Æ T H E O D O R I A N Æ
P A D E R B O R N E N S I S,

Ejus Illustrissimo Principi Fundatori oblata,

L I B E R . I I .

De Academia Paderbornæ constituta.

C A P U T I .

Proœmium.

Mirificus ille, Princeps Illustrissime, Westphalorum in omnem humanitatem, & scientiam liberalem amor, qui tam uberem hodie omnibus lætitiæ, & gratulationis afferre segetem videbatur, idem nescio quid objecit quorundam mentibus, quod eas angat, neque sinat penitus acquiescere. Prædicant illi quidem tuum istum excelsum, totamque, quoad licet, Remp. bene promeritis comprehendere gestientem animum, meritòque hanc Academiam tuam inter præcipua Westphaliæ decora numerant. Verum ut quisque quod valde diligit, id maximi æstimat, ita sunt nonnulli, qui verentur, ne Academiæ dignitati, quam ipsi omni sibi ope ornandam esse dueunt, hic delectus abs Te locus non ex omni parte respondeat. Negant enim Paderbornam tam magnifico Academiæ nomini parem esse. Quibus principio promptum esset respondere, quandoquidem DEI voluntas ita tulit, ut Tuæ potissimum Celsitudini condendæ

c 2

Aca-

Academiae animus esset, ac facultas, mirum nemini videri debere, si principem Imperii ac ditionis tuae Urbem, praeter aliis hoc ornamento decorandam putaris. Cui enim prudenti venire posset in mentem alienam te potius Spartam ornaturum esse, quam tuam? Ad hoc possem istorum orationem refellere, qui Academiam, nisi in ampla urbe, collocari vetant, cum in vicis quoque omni moenium, ac portarum praesidio nudatis nobilia gymnasia sita fuisse prodantur. Atque haec adeo ex Academicis in Remp. non raro fluxit utilitas, ut quae loca humilia, atque abjecta colere coepissent, brevi in visendam magnitudinem, celebritatemque crescerent. Verum hanc nunc quidem oratione non utar. Quanquam enim confidam ex hac institutione Academiae, insignem cumulum ad Paderbornae pristinam dignitatem accessurum, me tamen dies hodiernus admonet, ne in animo cuiusquam hanc patiar opinionem residere, eorum ornamentorum, quibus opus est ad idoneam sedem nobilium artium, ullum ei defuisse. Id quod ego tam firmis, illustribusque argumentis me confirmaturum esse confido, ut tametsi in manu tua fuisset ac potestate, in qua Westphaliae urbe Academiam poneres, ceterisque omnibus consulto Paderbornam antetulisses, nemo id injuriam factum esse, jure queri posset.

CAPUT II.

Academiae fundatio Episcopum maxime decet. Paderborna Episcopatum Westphaliae urbium dignitate prima.

ATque illud quidem nemo non recte, & ordine factum fatetur, quod ab Episcopo, & sacro Principe hoc tam salubre consilium, & cura suscepta sit. est enim finitima procuratori sacrorum, litterarum & doctrinae cura. Nam cum Episcopi proprium sit salutaris doctrinae tradendae munus, sitque ei, si quid minus sanum vulgo seratur, omnis culpa praestanda; praecclare ex eo ratiocinatur Alexius Comnenus,

*In Novell.
const. 6.*

nus, eum cui publicè sit docendi potestas, ad levandum onere Episcopum accedere. Non quòd, ut imperitè quandoque docuit Lutherus, renunciatio Doctorum in Academiis nihil distet ab ordinatione, & initiatione legitimorum Ecclesiæ Ministrorum & Pastorum: Sed velut de Rege sapienter scriptum fecit Xenophon, ei multis auribus, multis oculis opus esse, qui sunt viri rerum usu & prudentiâ excellentes, ita de Episcopo scitè dici potest, ei plura quoque ora esse oportere, quæ populum erudiant. Quocirca decernit ibidem Imperator, ut tametsi Constantinopoli vectigalia doctoribus ab Imperatore sint constituta, ipsi tamen nonnisi ejus urbis Archiepiscopi auctoritate ad docendi munus deligantur. Ex quo observat vir juris consultissimus Petrus Tolosæ, ita rectam rationem flagitare, ut qui in publicis Scholis juventutem erudiunt, ii ab Ecclesiæ Præsulibus potestatem, vectigalia à civili Principe consequantur. In Westphalia autem cum Imperator Carolus Magnus Episcopis jure suo cesserit, atque ita hos populos, ut ipse loquitur, *pro amore illius, qui ei victoriam contulit, ipsi tributarios & subjugales devotè addixerit*, nax is Episcopus omnes penitus officii sui partes intelligit ac perspicit, qui turpe existimat ex opibus, quas civilis Princeps bello partas sponte Ecclesiæ commodis consecravit, non quantum Resp. flagitat, in doctrinarum cultum derivari, quem ille, si eas retinuisset, omni ope alere, & ornare sui muneris esse duxisset. Ac licet omnes Westphaliæ Episcopi in eadem esse causa videantur, tamen quoniam non videbuntur rationes Ecclesiarum exposcere, ut in singulis Academiæ sint: ubi id in quæstionem vertitur, ad quem ex omnibus hæ partes sint deferendæ, equidem censeo eum, cujus Ecclesia dignitate cæteris antecellat, præclarè facturum, si, cum ita tempora Reip. postulabunt, ultrò eas ipse sibi deposcet. Fere enim, cui excelso locum majores nostri tribuendum putarunt, ea Ecclesia opportunitate regionis, splendore, aliisque rebus est ornata, ut cum amplitudinem quandam suo Antistiti possit ejus nomen afferre, verendum non sit, ne sa-

*Lib. 8. de
Instit. Cyri.*

*De rep. l. 18.
c. 3. §. 8.*

*Apud A-
dam. Brem.
cap. 10.*

pietiae cultoribus non sit ornamento. Jam verò inter Westphaliae Antistites Paderbornensem obtinere longè principem dignitatis gradum, nemo est qui ignoret, nisi qui in ratione Conciliorum Ecclesiasticorum, Conventuumque Imperialium, & omnis memoria vetustatis rudis sit, atque peregrinus. Et erit quispiam qui miretur, in ea Urbe constitui primam Westphaliae Academiam, in qua tot saeculis sit Ecclesia Cathedralis, cui caeterae & antiquitate, & opibus, & provinciarum amplitudine, clientelisque florentes non dubitent de honore concedere?

CAPUT III.

Religio Christiana Paderbornâ manavit in universam Westphaliam. Bonae litterae in Westphalia ab initio comitatae religionem Christianam.

Ann. Francorum, Regino, alii, anno Domini. 777.

Apud Gobelm. in Cosmod. et. 6. c. 38.

DEinde cui dubium est, quin Christiana religio Paderbornâ, velut à capite, in universam Westphaliam permanarit? Etenim gente universâ à Carolo Magno perdomitâ hîc prima Synodus est habita, in qua primoribus, magnâque populi multitudine baptismo lustratâ, salutare primùm rogatae leges, & jura sancita sunt. Itaque vir eruditus, & pius, qui Arnulfi Caesaris aetate studiis litterarum, & sanctimoniae florebat, pulchrâ sanè imagine, Paderbornam eum locum esse scripsit, ubi duri ad eam diem, atque instar filicis indomiti Saxonum animi, ferro D. Caroli icti, tandem in scintillam Christianae fidei emicuerint. quae scintilla in immensum postea crescens incendium, non Saxones modò omnes, sed Vandalos quoque, aliasque remotissimas gentes corripuerit. Unde idem existimavit Paderbornensi Ecclesiae rubram crucem pro insigni relictam esse, quòd in ea primùm Saxones, & Westphali cruentis Caroli praелиi compulsi, sub hoc CHRISTI signo militare coepissent. Quid tum postea? dicet quispiam. sit sanè Westphaliae Religio primùm nata Pa-

ra Paderbornæ. num ideo Academiæ insignibus una digna est? non equidem id nunc pugno: sed tamen æquum esse cenfeo, ut qua ex Urbe tota olim Westphalia hausit Religionis initia, in ea ne ægrè ferat domicilium construi, unde omnium, quæ quidem religioni ancillentur, artium ratio petatur. Equidem ipsas artes existimo, si rogarentur qua in Urbe Westphaliæ certam sibi sedem figi vellent, non aliam delecturas, atque eam, quam Religio, unde in omnes plagas se latè diffunderet, primam optasset. Etenim illæ postquam unà cum Religione indè ab ultima Britannia in has oras navigarunt, omniumque fuerunt ejus periculorum participes, tandem in hac Urbe unà cum illa primùm stabile domicilium collocarunt. Constat enim sanctissimos illos viros, qui ex eadem prognati Saxonum gente, in Britannia, missam sibi Româ & fidei, & doctrinarum lucem hauserant, neutiquam commisisse, ut cognati Saxonix & Westphaliæ populi alterutram ad se non importatam esse jure queri possent. Sic enim viderant à suis illis in Britannia præstantissimis magistris usurpari, ut arctissima semper retineretur inter Religionem, Doctrinamque concordia. Cujus instituti præcipuam sibi laudem vendicat Theodorus Archiepiscopus Dorovernensis, qui natus Tharsi urbe Ciliciæ, à Vitaliano Papa initiatus, in Britanniam venit anno CHRISTI DCLXVIII. Is cum sacris profanisque litteris esset insigniter eruditus, haberetque suorum laborum socium, atque comitem Adrianum Abbatem natione Afrum, virum item doctissimum, mirificum studiorum ardorem in Britannia omnium animis iniecit. Audi enim quid de utroque narret venerabilis Beda.

*Beda lib. 4.
hist. cap. 1.*

Quia, inquit, litteris sacris, simul & secularibus, ut diximus, abundanter ambo erant instructi, congregatâ discipulorum catervâ, scientia salutaris quotidie flumina, irrigandis eorum cordibus emanabant, ita ut etiam metricæ artis, Astronomicæ, & Arithmeticæ Ecclesiasticæ disciplinam, inter sacrorum apicium volumina suis auditoribus contraderent. Indicio est, quod usque hodie supersunt de eorum discipulis, qui Latinam Græcamque linguam æquè ac propriam,

*Lib. 4. hist.
Ecc. Angl.
cap. 2.*

ita.

in qua nati sunt, norunt. Neque unquam prorsus ex quo Britanniam petierunt Angli, felicitiora fuere tempora, dum & fortissimos Christianosque habentes Reges, cunctis barbaris nationibus essent terrori, & omnium vota ad nuper audita caelestis regni gaudia penderent, & quicumque lectionibus sacris cuperent erudiri, haberent in promptu magistros qui docerent. Delectat me, fateor, Princeps Illustrissime, hæc sanctissimi, & eruditissimi Theodori memoria, vel eò, quòd te ejusdem auspiciatissimi nominis Præsulem, sentiam eandem temporum felicitatem Westphaliæ conciliare conari. Quid enim aliud agis, quid moliris, nisi ut Respub. pacis otio, & tranquillitate aliquando reddita, omni divinæ humanæque sapientiæ ubertate perfruatur? Hujus è Theodori ludo prodierunt viri illi sanctissimi Bonifacius, Suibertus, Ewaldi & alii, qui paullò post ejus excessum, ut hanc, vicinasque terras CHRISTO subjungerent, indè sunt profecti. Non enim illi solam religionis, verùm etiam omnis liberalis doctrinæ lucem se afferre profitebantur. Sed nimirum diu nimium nostrates utramque sunt aspernati: diu frustra stabilem in Westphalia sedem, & domicilium quæsierunt. Siquidem inter assiduos fremitus armorum, & rebellium bacchationes nusquam tutò templa, nusquam Scholæ ponebantur. Interea extra Westphaliam, qui è media patriæ jactatione eripi poterant, sub idoneis magistris Westphali adolescentibus Christianis moribus, & doctrinis utcumque tingebantur. Nam Trajecti ludus erat, quem D. Gregorius regebat, D. Bonifacii Martyris auditor. In eo S. Ludgerus, qui deinde primus Monasterii Antistes fuit, erudiebatur, & unà cum eo, ut ipse loquitur, quidam de novella Dei plantatione diebus nostris inchoata Fresonum & Saxonum. Wirceburgi quoque D. Caroli voluntate duodecim nobilissimi adolescentes, D. Burckardi præceptis imbuebantur, è quibus duo primi Paderbornensis Ecclesiæ Præsules sunt delecti. Quid quòd ejusdem Imperatoris instituto Romæ ejusdem gentis quasi quoddam seminarium fuit, quod Schola Saxonum dicebatur, non longè ab æde S. Petri, ut in ipsa quasi Catholicæ Religio-

*S. Ludgerus
in commem.
de SS. Boni-
facio, &
Gregorio.
Vide Baron.
in Mart. ad
10. Nov.*

ligionis arce unà pietatem litterasque condiscerent? At verò postquam Magni Caroli invictâ virtute in Paderbornensi Synodo totius Westphaliæ consensu CHRISTI fides suscepta est, noluit illa sine comitatu bonarum artium ac disciplinarum, quas constantissimas adversis suis rebus comites habuerat, patefactos jam sibi Westphaliæ fines ingredi. Idem igitur dies, eadem Synodus, eadem Paderborna omnium quæ deinde in Westphalia extiterunt, & templorum & Scholarum, uno eodemque decreto fundamenta posuit. Parne erat eam ejus boni expertem remanere, cujus ipsa cæteris urbibus ac terris tamdiu frustra expetitam facultatem obtulerat? Potestne illa indigna videri, quæ omnium disciplinarum honestarum vocibus personet, in qua primùm illa vox audita est consentientis conspirantisque Westphaliæ, ut armis positis, abjectâ impietate, exturbatâ barbariâ, pax, religio, humanitas, & humanitatis parentes bonæ literæ coleantur?

C A P U T IV.

*Olim quoque & inferiores & sublimiores doctrina
Paderbornæ floruerunt.*

Vide, Princeps Illustrissime, quæ mens fuerit majorum tuorum, gravissimorum hujus Urbis Antistitum, quibus non mediocri studio fuit, in ea omnium artium studia nutrire, quibus salutaris fides propagatur atque defenditur. Intelligebant enim Westphalis uti venisse, quod alicubi confirmat Augustinus: *Multis, inquit, profuit (quod* ^{Ep. 20. ad Bonif.} *experimentis probavimus, & probamus) prius timore vel dolore cogi, ut postea possint doceri.* Igitur quo in loco, terrore armorum fortissimi Imperatoris compulsâ Westphalia, Christiana sacra susceperat, in eo providendum sibi putarunt, ne unquam deessent magistri exercitationesque doctrinarum. Quæ tamen si nullo fere tempore omninò jacuerunt, fuit tamen cum eo ardore celebrarentur, ut, præter hodiernum Academiæ

Vita B.
Meinwerci.
c. 52.

nomen, nihil admodum desiderares. Quâ enim tempestate, ut alios præteream, Meinwercus ille Paderbornæ nobilissimum decus, ad clavum hujus Ecclesiæ sedebat, non modò optimi Latinitatis auctores Sallustius, Virgilius, Statius explicabantur, verum etiam florentissimi adolescentes, Rhetoricis, Dialecticis, Arithmeticis, Geometricis, Physicis, omni denique genere liberalis eruditionis informabantur. Ejus vestigiis cum alii deinceps Antistites, tum præcipuè is qui duodecimo loco huic Urbi præfedit, Imadus, ipsius Meinwerci è sorene nepos, institit; qui severissimâ avunculi disciplinâ, à pauxillo puero, ad omnem sanctimonix sapientixque laudem institutus, non commisit, ut tanto viri sanctissimi labore accensa rerum pulcherrimarum studia, suo tempore restingerentur. Atque utinam vetustatis injuria, atque crebræ hujus Urbis & primariæ Ecclesiæ deflagrationes paullò plura nobis hujus tam præclaræ voluntatis reliqua monumenta fecissent! esset profectò unde liquidò disceremus sapientissimas tuas, Princeps Optime, curas & cogitationes, cum præstantissimis majorum tuorum consiliis ita congruere, ut non tam eorum virtutem æmulando expressisse, quàm ipsos tanto intervallo vivos in Te, spirantesque retulisse videaris. Nunc autem, tuarum quidem virtutum formam integram, & undequaque emicantem splendorem intuemur: illorum autem quæ fuerit species, velut è reliquis nobilium statuarum frustis conjecturâ assequimur. Cujusmodi sunt versus, quos hic ipse Imadus, de quo nobis est sermo, inscripsit vestibulo voluminis per vetusti, in quo sunt Philonis Judæi nonnulla monumenta. Id volumen è miserabili naufragio ornatissimæ bibliothecæ, quam ille bonis artibus adjuvandis extruxerat, tuo Princeps Illustrissime munere, unâ cum aliis præstantissimis libris, in Collegio nostro visitur. Versus porrò Imadi sunt hi:

Ecclesia CHRISTI, sanctæque DEI Genetrici,

Offert hunc librum devotus Præsul Imadus.

Quibus verbis ostendit sapiens Antistes, non sibi modò cu-

ra fuisse, ut perpetuò Religionem honestis artibus copularet, sed etiam cum immortalium ingeniorum partus ad locupletandam his talibus Ecclesiam perquireret, id perinde DEO gratum existimasse, atque si aras & templa poneret. Qui ita de codicibus, mutisque membranis sentiebat, quid is se facere credebatur, cum ipsos adolescentum animos, quorum paullo post innocentiam atque doctrinam Ecclesiam dignitas niteretur, optimis disciplinis imbueret? Si enim qui rudes hominum animos CHRISTO conciliant, ii quoddam sacrificii genus, ut est apud Apostolum, DEO faciunt, nihilne operantur, qui ipsos plurimorum magistros mox futuros omni eam litteraturam expoliendos curant, quam sit opus ad tam augustum, & humano generi salutare munus pro dignitate sustinendum? Equidem nihil dubitem negare ullam hecatomben DEO perinde decoram gratamque esse potuisse, atque ornatissimus ille nobilium adolescentum cœtus, qui illis temporibus in Paderbornensi Ecclesia, cum omnium præstantium artium scientiam percepissent, alii ad alias Ecclesias regendas vocati, illustribus suam quisque promeritis ornaverunt.

Rom. 15.
2. 16.

C A P U T V.

Viri sanctitate & doctrinâ illustres, qui è Paderbornensi Gymnasio prodierunt.

IN iis fuisse legimus Unwanum Meinwerci, atque Imadi propinquum, qui è Choro Paderbornensi, ut loquitur Adamus, assumptus, atque à S. Henrico Archiepiscopus Bremensis renunciatus, satis ostendit, præclara se quædam Paderbornæ sapientiæ & virtutis rudimenta posuisse. Hic est enim ille Unwanus, qui Bernardum Saxoniam ducem res novas adversus Henricum sanctissimum Cæsarem molientem, omnes Saxoniam Ecclesias inaudito scelere vexantem, & quod nefas est dictu, Vandalorum gentem per summam

Adam. Bremen.
mens. c. 86.

impietatem à Christianis sacris ad Ethnicam superstitionem
 minis armisque cogentem fregit, ac domuit. Ille perpetuâ
 necessitudine doctissimis viris jungebatur, quos partim nus-
 quam ab latere suo dimittens, omnibus in negotiis adhibe-
 bat: partim ad traducendos ad CHRISTUM populos in
 Daniâ, ac Norwegiam amandabat. In illo tanta erat flu-
 xarum opum despicientia, ut non dubitaret, ingentibus Ec-
 clesiæ suæ sumptibus atque jacturis, Aquilonares Reges po-
 pulosque prensare, & dum eorum animos CHRISTO conciliaret,
 suarum fortunarum detrimenta in lucro ponere. E-
 ducatus est deinde Paderbornæ cum Imado S. Anno Archie-
 piscopus Coloniensis, ut refert auctor vitæ B. Meinwer-
 ci. neque refert, quòd ejus institutio à Lamberto Schafnabur-
 genfi, & aliis, Ecclesiæ Bambergensi attribuatur. Id enim
 eò factum esse suspicor, quòd idem deinde Bambergensis Ec-
 clesiæ Scholasticus fuit, atque ita cum in utraque litteras di-
 didicisset, potius habita est ratio ejus, in qua præterea docuif-
 set. Facile quoque induxerim animum, propter incredibili-
 lem D. Henrici in utramque Ecclesiam amorem & pietatem,
 tantis munificentia documentis testatam, eâ tempestate sin-
 gularem quandam Paderbornensi, cum Bambergensi Eccle-
 sia amicitiam ac societatem intercessisse. nam post mortem
 quoque D. Henrici, Poppo Paderbornensis Episcopus, qui
 Imado successit, Bambergensis Ecclesiæ Præpositus fuerat:
 ut jam non sit necesse peruestigare, quemadmodum fieri po-
 tuerit, ut idem S. Anno & Bambergæ, & Paderbornæ sit
 eruditus. Porrò de S. Annonis laudibus dicere quid attinet?
 Cui enim ignota est illius viri prudentia, qui Henrico III.
 Cæsare necdum ad regnandum maturo, cum ejus esset tutor
 designatus, universum imperium aliquot annos suis humeris
 sustinuit? quis de ejus facundia nihil legit, quo dicente com-
 plorantium gemitu templa personabant? Nam morum fan-
 ctitas tot miraculis confirmata divinitus, & publicis Eccle-
 siæ factis consecrata latere neminem potest. Annoni jungi-
 tur ab auctore vitæ B. Meinwer-
 ci, in Gymnasio Paderbor-
 nensi

Cap. 52.

Alis IV.

Ibid.

nenſi condiscipulus, Fridericus Monasterienſis Epiſcopus, nempe is qui ſextusdecimus eſt ordine, ſi Krantzio credimus, Marchionis Miſniæ filius. Hic quantum ex Annonis & Imadi contubernio ac condiscipulatu profecerit, perpetuâ in viros doctos voluntate, & ſingulari quâdam excelſitate mentis oſtendit. Fortè cùm Monasterium veniſſet, repperit viros Eccleſiaſticos non paucos, doctos juxta ac pios, laudabilem inter ſe quandam Religionis & litterarum ſocietatem coiſſe. Ad hunc cœtum, ut eſt in excellentibus ingeniis inſatiabilis proficiendi cupiditas, ſeſe eveſtigio aggregavit. Factus deinde Epiſcopus ædem Sacram D. Mauriti in ſuburbano extruxit, fundatoque ad eam honeſtiſſimo Canonico- rum Collegio, quantum in ſe fuit, providit, ne unquam Eccleſiæ ſuæ eorum hominum copia deeſſet, quorum inſtitutis ac moribus plurimum ducebatur. Et quanquam, cùm inſulâ Magdeburgenſi à plurimis digniſſimus judicaretur, Weziloni D. Annonis germano poſthabitus eſt, tamen nihil animo fractus, aut dejectus, illuſtre de ſe documentum dedit, non eſſe quòd, qui jam indè ab adoleſcentia virtutum ſibi & ſapientiæ ornamenta pararunt, altiorem aliis dignitatis gradum invident, cùm in eorum ſit manu, in quocumque fuerint collocati, proprium ei quoddam decus ac ſplendorem impertiri. Hos conſecutus eſt S. Altmannus, qui, ut loquitur ejus vitæ ſcriptor, Paderbornæ ad regimen ſcholarum delectus, multosque annos eo munere præclare functus, primùm Præpoſitus Aquisgranenſis, ac deinde Epiſcopus Patavienſis eſt renunciatus. Is in conventu Triburienſi, ubi Henrico Tertio Imperatore graviffimorum criminum à Principibus reo facto, atque à Gregorio VII. Pont. Max. ſacris interdicto, de ſumma Reipub. agebatur, unâ cum Sigehardo Patriarcha Aquileienſi, ejuſdem Pontificis vicem egit, *vir*, ut ait Lambertus, *Apoſtolica converſationis, & magnarum in Chriſto virtutum*. Neque verò præteriri debet Vigelinus, vir longè ſanctiſſimus, quem Hoſſatorum, plurimorumque ad Aquilonem populorum Apoſtolum rectè di-

Metrop. l. 5.
c. 8.

Chron. Mo-
naſt. MS.

Edita à V.
Cl. Sebaſt.
Tengnagel &
Bibliotheca
Caſarea.
Lamb.
Schäſſn.
an. 1076.

*Helmoldus
histor.
Slav. l. 1.
cap. 43.
Krantz. l. 6.
Metrop.
cap. 2. Sa-
xon. l. 5.
c. 29.*

xeris. Ad eorum salutem procurandam cum esset designatus à DEO, essetque insigni vitæ integritate, sed minimè pari doctrinâ præditus, hujus ei quoque comparandæ casum obtulisse dicitur. Versabatur Vicelinus in ulteriori Saxonia, in familia feminæ illustris, cujus teneros liberos erudiebat. fortè, ut inter potentium asseclas & familiares fieri solet, fuit qui herilem illi gratiam, felicesque successus invideret. Is cum summa viri innocentia nullam obtrectandi materiam daret, inscientiam exagitare aggreditur. Promit versum ex Achilleide Statii Papinii, cujus explicatio aliquid supra vulgus eruditionis exposceret. Eum locum sibi explanari convitio flagitat. hic, cum bono Vicelino hæreret aqua, ille scilicet illudere, & exprobrare, quòd ipse rudis & imperitus alios se docere posse confideret. Pupugit hæc oratio, ut minimè malum, ita neque vilem abjectumque animum. Ergò dolore dissimulato, atque in discendi studium converso, Paderbornam advolat, ubi sub Hermanno viro doctissimo, de omni propè genere doctrinarum scholas celebrari cognorat. Ibi tantum progressionis brevi habuit, ut magistrum subinde in docendo sublevaret, & secundas partes ageret, mox etiam Bremæ Ludum ipse administraret. Aliquot post annis, cum ferre non posset in Slavorum, sive Vandalorum gente, quorundam scelere, fidem Christianam vulgò abjici, atque prodi, sanctius quoddam docendi munus est exorsus. Trajecto siquidem, cum aliquot ejusdem propositi fociis, Albi, & factâ ab Henrico Vandalorum Principe potestate, viginti quinque ipsos annos per incredibiles ærumnas, summamque vitæ sanctitatem, toto animo ad revocandos ab Idolis ad CHRISTUM populos incubuit. Ad extremum ab Hartwico Hamburgensi Archiepiscopo, Aldenburgi, quæ Ecclesia complures annos Slavorum furore deserta squallebat, jam grandis natu Episcopus est constitutus. In quo dignitatis gradu nihil de illa pristina docendi, miserisque ad frugem reducendi contentione remisit, neque unquam remisisset, nisi plura quotidie pro DEI gloria sanctè

sanctè facere, & fortiter pati meditantem mors oppressisset, atque ad partam tot laboribus in cœlo palmam aliquando vocavisset. Hos tales ac tantos viros, cujusmodi vix singulos singulæ ætates ferunt; uno fermè seculo omnes Paderborna formavit, vel perfecit, quo tempore non in ea modò à civibus, sed etiam ab exteris simul de Christianæ virtutis, simul de ingenuarum artium gloria certabatur. Tunc omnibus persuasum erat, flagitium esse, si, cum parens liberis patrimonium augere laboraret, animi bona, quibus Reip. profint, habeant necne, flocci non faceret. Tunc majorum insignia, & natalium splendor ei probro censebantur esse, qui, dum per ætatem liceret, propria sibi decora non quæsisset, quibus relictam à progenitoribus claritudinem tueretur, & augetet. Tunc seriò sentiebant viri Ecclesiastici dignitatem illam sui ordinis, quam majores nostri, præ cæteris gentibus, opibus, clientelis, dititione florentissimam esse voluerunt, sine Christianæ sanctitatis, & rectæ scientiæ studiis, in quibus omnis eorum vera gloria vertitur, retineri nullo modo posse. Tunc denique Antistites perinde erant animati, atque Te, Princeps Illustrissime, nunc videmus: ut me hæc ipsa reputantem spes oblectet fore, ut, cum Tu nobis Meinweri ei atque Imadi felicia tempora restituas, si hæc juvenus ad omne decus nata, tuis sapientissimis consiliis, optatisque respondeat, ex ea Annonas, Altmannos, Vicelinos aliquando videamus.

C A P U T VI.

*Paderborna Imperatorum in VVestphalia
proprium domicilium.*

S Pero equidem neminem fore tam duri oris, qui, cum tot Reip. lumina se Paderbornæ exortum lucemque suam acceptam ferre testentur, etiam ambigat, sitne Paderborna præstantibus ingeniis percolendis idonea. Potest tamen

tamen horum sententia sapientissimorum Principum auctoritate confirmari. Sic enim adhuc in deligendo constitutendis Academiis loco observatum est à prudentibus: quibus in Urbibus Principes commorantur, eadem operà gymnasii celebritate dignas judicari. Primum enim hoc amore Principem in bonas litteras esse oportere, ut eas, quantum fieri potest, assiduò in oculis atque in sinu ferre desideret. Deinde magni referre ad integritatem doctrinæ conservandam, juvenumque licentiam refrenandam, ipso Principe, gravissimisque viris, quorum consiliis in Rep. utitur, arbitris, tractari studia litterarum. Denique, quæ in eligenda sibi sede Principes sequi solent, cæli salubritas, soli ubertas, atque amœnitas, eorum quæ ad victum cultumque pertinent vilitas & copia, secura pax, & tranquillitas, aliæque ejusdem generis commoditates sunt ex ipsæ, quas spectare Academiarum institutores jubentur. Tamen verò quibus locis ii quoque Principes se tenent, qui non in summo sunt totius Reip. gradu, pleraque minimè abhorrent à rationibus hominum litteratorum, tamen quoniam neque illi provincias habent amplissimis regionibus terminatas, neque omnes provinciæ pares rerum omnium honestarum commoditates, perspicuum est, eas demum urbes, ante alias, bonarum artium gymnasiis accommodatas esse, quas supremi Reipubl. Principes suo domicilio cohonestant. Porrò quamvis in Westphalia nunquam Imperatores nostri stabilem ac perpetuam sedem constituerint, tamen quotquot adhuc in ea versati sunt, non obscurè præ se ferre visi sunt, si quæ eos Reipubl. utilitas in Westphalam accerferet, non alibi libentius, quàm Paderbornæ habitaturos esse. Atque ut à D. Carolo Magno Augusto exordiar, qui primus hanc terram non tam vestigiis, quàm victoriis peragravit, ubi ille crebrius, ubi diutius morabatur? Ubi contrahebat copias? ubi festas vires recreabat à prælio? ubi audiebat supplices? ubi jus dicebat populis? ubi respondebat legatis? ubi habebat consilium? ubi leges ferebat? Nonne Paderbornæ? Huc ille anno

*Ann. Franc.
Regino. Etc.*

CHRISTIANUS

CHRISTI DCCLXXVII. omnes fermè Saxonix primores congregatos Christiana sacra fufcipere, & sacramentum dicere coëgit, nunquam fe à JESU CHRISTI fide, nunquam à fuo pofterorumque imperio defcituos. Si fallerent, nihil cauffæ dicturos, quin capite deminuti, libertate, fortunifque omnibus multarentur. Hic eodem conventu tres Saracenorum Principes indè ab Hispania profecti, funt auditi. Huc anno DCCLXXXIII. ante illuftrem illam victoriam, cum ingenti ad Hafam amnem proelio propè eft debellatum, fuos conduxit exercitus. Hic biennio poft, iterum Concilium habuit, cum à Carolo Juniore ipfius Magni filio Weftphali ad Luppam fufti fugatique effent, unaque jam illa deliberatio perfectam, constantemque Reip. quietem moraretur, quemadmodum Viticindus, & Abbio perduellium duces, in Regis poteftatem venire poſſent. id quod haud multò poſt eft adeptus. Denique qui tandem potuit luculentius demonſtrare, quanti ex omnibus Weftphalix urbibus unam faceret Paderbornam, quàm cum anno DCCXCIX. Leonem III. Pont. Max. inauditâ crudelitate à conſceleratis Quiritibus linguâ oculifque captum, & urbe profugum accepit? Erat in Carolo ſingularis adverſus excelfiſſimum illud Apoſtolica dignitatis faſtigiū pietas, & obſervantia. Erat Leonis ea virtus & innocentia, quæ ob admirabilem exactâ linguâ, erutiſque oculis videndi ac loquendi facultatem conſervatam divinitus, vel in privato coli mereretur. Ipſa denique tanti viri calamitas omnibus ſe officiis, atque honoribus leniri, & compenſari poſtulabat. Ad hæc omnia delegit Rex ſapientiſſimus Paderbornam, quæ una tam anguſta illi viſa eſt, ut non modò duos ſimul ſummos orbis Chriſtiani Principes capere, & complecti poſſet: ſed etiam cum alterius, qui hoſpitiſ invitabat magnitudine animi paria facere, alterius qui accipiebatur ita diuturnum, & acerbum dolorem, luſtumque demere, ut honori non deeffet. Neque verò hoc Imperatoris omnium maximi de Paderborna judicium, unâ cum ipſo extinſtum, ſepultumque eſt; ſed pervaſit, ac permanavit

*Anaſtaſius
Bibliothec.
in vita Leo-
nis.*

*Annales
Ludovici,
qui Astro-
nomo tri-
buntur.*

vit ad posteros. Siquidem Ludovicus Imperator cognomen-
to Pius Caroli M. filius, anno CHRISTI DCCCXV. cū
Haraldus Danorum Rex ab æmulis regno pulsus in ejus fi-
dem atque clientelam se contulisset, opemque posceret, non
solum Saxonix, sed etiam Vandalix proceres huc coëgit ad
commune consilium, cū de his auxiliis Dano ferendis, tum
de cæteris Reipubl. commodis. Hujus quoque filius item
Ludovicus, cui in partitione aviti regni ulterior Germania
obtrigerat, postquam Obotritos defectionem molientes, cæso

Ann. Fran.

eorum rege Gozzomvile, bello domuerat, anno proximo se-
quenti, qui fuit à CHRISTO nato DCCCLXV. Paderbornæ
generalem conventum habuit, cui & fratrum ejus Lotharii
Cæsaris, & Caroli Galliarum Regis, atque etiam Norman-
norum, Slavorum, Bulgarorum legati interfuerunt. D. ve-
rò Henrici Imperatoris, ut sanctitate, ita rebus domi, atque
militix sapienter & fortiter gestis longè clarissimi, egregiam
in hanc urbem voluntatem, quā tandem oratione conse-
quar? Num dies ullus Paderbornæ illuxit gloriosior quarto

*Anselboldus
in vita S.
Henrici.*

Idus Sextiles (qui D. Laurentio Martyri sacer est) ANNI
MII. quo die D. Kunegundis Augusta, D. Henrici non
tam Imperii, quàm cælestis cujusdam castimonix consors,
in oculis ipsius Cæsaris, atque omnium propè Germanix
Principum, à Willigiso Archiepiscopo Moguntino in æde
sacrarum principe, imposito diademate ritè est inaugurata?

*Ditmarus
Chron. 6.*

Idem l. 7.

*Vita Beati
Meinweri.
c. 78.*

Quando verò Henricus deinde pedem unquam in Westpha-
liam attulit, quin Paderbornam reviseret? Non anno MXIII,
cū Paschales ferias, non altero post anno, cū Natalem
Christi hinc egit. Non anno MXVII. cū bellum moturus ma-
gnis copiis adversus Boleslaum Poloniae Ducem Kunegun-
dem Augustam huc accersit. Non propinquā jam morte, cū
diutius Paderbornæ apud Meinwerum diversatus, incertum
reliquit, plusne amplissimis largitionibus hujus Ecclesix
opes auxerit, an virtutem illustribus sanctitatis documen-
tis inflammavit. Quid ejus successor Conradus cognomen-
to Salicus? non ille anno MXXV. id est ipso principatus

EXOR-

exordio, *Epiphaniam Domini in Patherbornensi civitate*, ut loquuntur annales, *more regio peregit?* Nonne anno ejusdem seculi xxx. idem Imperator die CHRISTI natali erat in Ecclesia Paderbornensi, cum Aribo gravissimus & integerimus Archiepiscopus Moguntinus, pro concione, ipsum Cæsarem & Episcopos, qui frequentes convenerant, ut sibi bonam eorum veniam Romam pietatis causa proficisci liceret, Clerum verò omnem, ac populum, ut remissionem peccatorum sibi à Domino exposcerent oravit? Cui affine est, quod de D. Bardone item Moguntino Antistite, qui proxime Aribonem consecutus est, Lambertus commemorat. Is tam admirabili fuit sanctitate, ut eam DEUS luculentis prodigiis illustravit; tam inusitata dicendi vi, ut Chrysostomi nomen invenir. Utriusque illustre specimen dedit Paderbornæ, coram Henrico Cæsare ejus nominis secundo, vel, ut alii malunt, tertio. Ibi enim cum, ut solebat, verba pie & disertè fecisset in ornatissimo Cæsaris & Principum confessu, ipso die Pentecostes, denunciavit propediem se moriturum, atque eodem mense decessit. Denique hodie quoque visuntur Paderbornæ ædes, quas vetus fama est Henrici IV. Imperatoris fuisse, esseque eas, quibus Leo Pontifex, cum apud Carolum divertisset, est receptus. Neque verò nunc attinet aliorum Regum ad hanc urbem accessu, ludis equestribus, cæterisque celebritatibus commemorandis immorari, cum hæc pauca satis ostendant, quo in numero ab iis, quos adhuc recensuimus, sit habita, in eodem Paderbornam superioribus seculis apud omnes prudentes fuisse, & porro esse oportere. Verè enim ante annos septingentos ad Bisponem quartum hujus Urbis Episcopum scriptum est ab erudito scriptore de Translatione Reliquiarum S. Liborii: Inter omnia loca principalibus Ecclesiis constituendis destinata *speciali quâdam dignitate Patherbornensis sedes præcellit*. Neque immeritò ab Erinhero, qui vitam S. Heimeradi Presbyteri Tutelaris Hafungensis versibus descripsit, appellatur Sedes Regalis. Quid ni enim Regalis, quæ tot

*Chronicon
MS. P. Christophori
Broveri.*

*Vita S. Godehardi
c. 27.*

*Lambertus
anno 1050.*

In præmis.

Regum studiis est cohonestata? Referam versus expertes illos quidem artis, sed tamen qui veteris memoriae de Paderborna sententiam sine fuce nobis exponunt. Sic enim ille ingressus sermonem de B. Heimeradi cum Meinwerco Antistite congressu:

Est locus egregius Patherbrunnon vocitatus:

Is quoque Regalis Sedes & Pontificalis.

Quòd si quis ergo præterea percunctabitur, quid ita, tot aliis postpositis urbibus, Paderborna publico in Westphalia gymnasio decoretur? is cognoscat Westphalis, qui præ cæteris populis sint appetentes humanitatis & sapientiae, ejus possessionem rem profus regiam videri, atque ideò propriam ei sedem ac domicilium, non alibi decuisse, quàm in *Regia Westphalia Urbe* collocari.

CAPUT VII.

Nihil Paderbornæ eorum deesse, quæ ad Academiæ splendorem & commoditatem requiruntur.

ET fanè si faciem & ingenium loci intuebimur, fatendum nobis erit, nihil vel à priscis illis Cæsaribus ornatius ad habitationis suæ dignitatem, vel abs Te, Princeps Illustrissime, felicius ad commoditatem studiosæ juventutis reperiri potuisse. Ac primi quidem illi viri sapientes, qui Carolo Magno Cæsare è Britannia delati in Galliam, Parisiensis Academiæ quasi parentes fuerunt, cum venalem se Sapientiam afferre professi, interrogati essent, quibus rebus ad rem tantam opus esset, responderunt: opportunis locis, animis ingeniosis, victu, atque amictu. Atque ingenia quidem, quorum univèrsa Westphalia in primis est ferax, Paderbornæ deesse non possunt, præsertim cum eo loco sit sita, ut ad eam ex omni Westphaliæ regione faciles sint accessus. De copia verò rerum quibus vita sustinetur, quæ potest cum ea Westphaliæ pars contendere? Cum enim Westphalia
omnis

*Sangall. l. i.
cap. 1. de
gestis Caro-
li M.*

omnis, quæ quidem ad Rhenum & Oceanum vergit, in latifimos expansa campos, ob crebras paludes pastioni sit aptior quam segeti: quæ verò Visurgim, & Chattorum juga respicit, pinguiore sit glebâ, præterquam ubi saltibus & silvis horrescit; quis non videt opes utriusque terræ eò loci confluere, ubi sita est Paderborna? Hic enim & planities paullatim quasi emerfa ex uligine ad declivia montium assurgit; & montes in amœnos colles, lenesque clivos desinentes, ad camporum se valliumque facilitatem inclinant; & vastitas illa silvarum in crebra nemora, & virentes dissecta lucos, agris, hortis, arboretis plurimum relinquit soli. Itaque nusquam alibi lætiora pascua, nusquam uberiora arva, nusquam villæ cultiores. Quid enim fœcundius eo omni agro, qui ad exorientem solem, & meridiem editior, latèque diffusus, oppidis, vicisque creberrimis colitur? Quid benignius illis ad occasum, & septentrionem jacentibus campis, quos è montibus, quibus hæc urbs utrimque in theatri propè speciem cingitur, plurimi & limpidiissimi irrigant rivi? In tanta terræ bonitate, cælique clementia quæ unquam macello, quæ granario, quæ penuri sit egestas metuenda? Quando enim vel hos campos pascua, vel hos agros frumenta, vel hos clivos arbores, hortique fefellerunt? Quid ego de Cereali nostro Baccho dicam? cui & frugem hæc pinguis arva, & liquorem nostri beatissimi fontes suppeditant. Quis illum gustans, Cæcubum aut Falernum desiderat? Habet enim majorem quàm vinum sitis levandæ facultatem, neque fere quicquam de calefaciendi stomachi, & adjuvandarum virium virtute concedit. Quòd si, ut est apud Strabonem, Gymnasio liberalium artium, quod erat Tharsi in Cilicia, Cydnus amnis, Lib. 14. Geog. cujus saluberrima aqua ferebatur, plurimum celebritatis attulit, nihilne habebit ad illustrandam Paderbornæ Academiam, hæc salubrium fontium copia, quibus ambigere possis, plusne palati & valetudinis, an aspectus & voluptatis gratiâ delecteris? Neque enim sentio quæ possit species esse jucundior, quàm trium fontium in media Urbe, ex eodem

colle, modico intervallo exorientium, tantamque subito vim aquarum erumpentium, ut, non modicis effusi rivis, antè in unum alveum visendo sanè agmine confluant, compluresque molas frumentarias prius versent, quàm se effundant è mœnibus. quanta amœnitas singulorum cum seorsim fluunt? quanta omnium cum uno amne labuntur? quàm juvat aquam ipsam omni crystallo puriorem intueri, & innascentes viridissimas herbulas numerare? quale spectaculum anaticulas, & cygnos videre in mediis undis pendulos, suspensâ caudâ, nitentibus contra profluentem pedibus, prono rostro piscantes? quæ voluptas ne sævæ quidem brumæ inclementiâ unquam eripitur. Quâ enim tempestate nive omnia fœda sunt, & gelu, non modò intra urbem, sed etiam non modico foris spatio, ne secundùm quidem ripas, ut fert mos cæterorum annium, vel in tenuissimas crustas conglaciat. Quid quòd eodem tempore peregrinas aves ad se noster amnis allicit, quæ fluviis assuetæ, ubi glacie cæteris prohibentur, ad hunc confugiunt? Æstate verò, potestne quicquam illis viridariis, hortis, pomariis, quibus utraque ejus ripa prætextitur, esse formosius? Non enim nunc vacat aquam commemorare totâ propè urbe per canales singulari artificio dispensatam, non salientes fontes, non piscinas, non lavatrinas, non sexcenta commoda. Quòd si collibitum erit egredi urbe, quem non delectet cursum ejus prosequi, modò pleno incidentis amne, modò divisis quasi copiis insulas ambientis, modò vario flexu, & grato errore per virentia prata serpentis, modò limpidissimos rivos amplectentis sinu, modò celeberrimum Romanis annalibus flumen Luppiam, vel cum jactura sui nominis generantis? Ab amne verò cum discesseris, quocumque conjeceris oculos, quanta, *DEUS* bone! se ubique ingerit in tam illustri naturæ varietate voluptatum seges? Aspice hunc collem, in quo Paderborna non jacet, sed cubat. potestne fieri quicquam his silvis, quas vertice ostentat, altius, umbrosius, amœnitus? num illo deinde modicè declivi, sed latissimè se pandente, & quasi venditante agro venustius?

nustius? Ima denique ejus pars, quæ urbem est complexa, quantis referta est sepium, pratorum, hortorum, nemorum deliciis, sive in umbra requiescere, sive apricari, sive deambulare, sive honestis ludis indulgere libeat? Nam quæ aliquanto longius ab urbe digresso finitimis locis avocare, & tenere animum possint, nimis longum esset enarrare. Neque enim oppidum aut vicum temerè reppereris, cui non proprias quasdam opes, & amœnitates natura indulserit? Quòd si Heliconem gemino fonte insignem Musis poëtæ consecrandum putarunt, quòd illâ venustate plurimum crederent levare curis ingenia, & ad commentandum exacui, quis hanc omnem regionem quæ est sub urbe neget studiis alendis natam? Ut enim ipsam urbem taceam Castaliis fontibus redundantem: ut nihil commemorem de Saltcotena oppido, aquâ, unde sal coquitur, nobili: ut præteram Luppelringam, ubi primum est Luppæ caput, habemus in propinquo Alpheum, cujus Arethufam frustra rerum naturalium curiosi jam pridem persequuntur. Nempe non longè à nova-Beca oppido rivus est non modicus, qui terrâ hautus sese, nescio quò oculis mortalium eripit. Mirabilius propè est, quòd duo rivi ad Liechtenavum oppidum confluentes, repentè absorbentur, verùm non uno semper meatu, sed prout aquæ impetus tulit. Itaque admodum quinque jam patent, neque dubitat interdum novos aperire. Ad veterem verò Becam in silva fons est, quem Tumultuarium vocant. Is situs est in clivo montis, è quo magna vis ferri & æris eruitur. Non jugiter, sed intervallis fluit, sic ut cum unam circiter horam cursum tenuerit, mox inhibeat, ac tres, aut amplius horas quiescat. Neque tamen stata semper tempora observat, aut vices. est enim cum bis eodem die aquam profundat, est cum semel. interdum ante, interdum longè post meridiem. Ferunt, quoties se ad cursum refert, sibilum per cacumina arborum exaudiri, velut exurgentis venti: & primus prodeuntis impetus, quodam cum murmure fit ac strepitu, quasi se ad cava montis allidentis, & foras erumpere gestientis aquæ. Quòd si non

vere-

vererer otio meo abuti, & tuâ, Princeps Illustrissime, patientiâ, persequerer oratione universam hujus urbis viciniam, atque demonstrarem nullam esse oram, unde non præcipua quædam sive commoda, seu oblectamenta, ad Academiam pertinere possint. At, inquiet fortasse quispiam, hæc loci commoditas atque jucunditas aëris insalubritate corrumpitur. Nego post exortum Academiarum nomen, ullam conditam esse puriore cælo. Procul enim causas omnes habet pestilentium aurarum. Quippe in declivi posita, è longinquo septa jugis montium, quæ vehementiorem vim ventorum defendant, non nisi secundis assidue perflatur. Itaque cum his proximis superioribus annis tota propè Germania, atque imprimis Westphalia nostra, multi mortales pestiferæ lue consumerentur, ejusque metu necesse esset, gymnasiis clausis, studia literarum intermitteri; Paderborna jam ab anno *xcviii.* supra *md.* inter crebros aliorum luctus & funera, constantem suorum studiorum cursum tenuit. Sed jam mihi videor nonnullorum murmur exaudire, quibus, quæso, Princeps Illustrissime, ut ignoscas. Si enim eorum orationem rectè assequor, non nisi ardenti quodam adversus *Celsitud. V.* studio permoventur. Quid ergo illi? De loco fatentur; de civibus alia omnia. Refricare enim student animum tuum eorum memoriâ bonorum, quæ per hosce triginta annos, Paderbornensibus tuis ostendisti: enumerant cohortationes, monita, decreta, minas: percensent curas, labores, vigilias, sumptus, pericula; cum interea nihil ab iis, quod operæ pretium sit, post tot conatus factum videatur. Itaque principio negant, qui tot antea tua beneficia sint aspernati, nunc hoc præstantissimum, & cum totius Westphaliæ gloria conjunctum mereri potuisse. Deinde qui in Principem suum optimum, & suæ salutis amantissimum tam fuerint inveniisti & inurbani, valdè verentur, ne semper eos illa morum commoditas deficiat, quam tanta virorum, adolescentumque multitudo omni humanitate perpolita desiderat. Verum isti primùm, paucorum civium crimen, toti inferunt civitati.

tati. Deinde non vident, quo argumento ipsi utantur ad frangendum, vel infirmandum, hoc eodem te ad suscipiendum usum esse, & jam porrò uti ad persequendum consilium tuum. Quid enim? Sunt nonnulli minus bene morati. audio. nempe, ne rectè quidem de DEO sentire, & loqui didicerunt. Est verò cùm pravarum opinionum, tum malorum morum una & eadem mater Ignorantia, quæ si luce salutarium doctrinarum aliquando discussa fuerit, vidisti, Princeps Sapientissime, alios Paderbornam mores, alios cives habituram. Nihil enim ad profligandos errores, nihil ad ferociam domandam, nihil ad rectè componendum civitatis statum doctrinâ præsentius. Lovanium accepimus, cùm civilibus armis, atque discordiis complures annos arsisset, effeque civitas mutuis cædibus propè perculsa atque afflicta, Joannem Brabantia Ducem consilium cœpisse extruendæ Academiæ. Quid plura? brevi illa civibus pristinam lenitatem, & concordiam reddidit, quam rerum omnium ubertas, & publica felicitas est consecuta. Non aliam quoque spem, te Duce, atque auctore, Illustrissime Princeps, ingredimur. Spem autem? quasi verò non jam fructus aliquos, certè flosculos tuæ providentiæ teneremus. Tot enim adolescentes Paderbornæ nati, qui in tuis scholis jam inde à prima pueritia liberalibus disciplinis, ad omnem honestatem informantur, qui neque sensûs celeritate, neque laboris patientiâ, neque morum facilitate à quoquam exterorum vinci se sustinent, satis declarant, si quid superioribus annis secus accidit, quàm volebas, id non naturæ perversitate, sed salutaris culturæ inopiâ contigisse. Ea jam abs te relata, ac tam insigni accessione cumulata, non modò omnem maculam ac labem, si qua paucorum culpa insedit Paderbornensi nomini, se deleturos profitentur, sed etiam daturos operam, ut vetus illud Paderbornæ elogium, quod ab illo pio viro, quem superius, laudavi, Arnulfi Imperatoris memoriâ litteris mandatam est, quasi postliminiò recuperent. Id ita habet.

Hic locus (Paderborna) viris omni nobilitate generis, animique

h

semper

*Lipsius
Lovan. l. 3.
c. 1.*

*In Cosmod.
anat. 6.
c. 37.*

semper insignibus abundabat, ut non esset dubium, quin patria civibus, & cives patria congruerent, ac sibi utraque vicissim ornamento forent.

CAPUT VIII.

Newhaus Illustrissimi Principis Fundatoris domicilium situm esse, ubi olim Nero Claudius Drusus Augusti Privignus Castellum Alifonem contra Sicambros condidit.

Ceterum, Princeps Illustrissime, circumspicientem me, ac penitus perlustrantem animo hujus Urbis, ut cum Comico loquar, optimitates, & commoda, hæc quoque sedes ac domicilium tuum, in quo majores tui Episcopi Paderbornenses amplius tria retrò secula habitarunt, ne se silentio præteream admonet. Quanquam enim longulè abest ab Urbe, illinc tamen ipsa, totaque provincia jus petit: illic hujus Academiae moliendæ consilia sunt nata: denique quicquid est in ista arce splendoris hodiè, & magnificentia, id totum abs te habet, qui unus, & illius, & Academiae es conditor. Quare si ad relaxandos contentione studiorum animos, jucundum erit unquam Academicis nostris educere se nonnunquam ex Urbe, & hæc lustrare vel umbrosa silvarum, vel aprica camporum, libenter, opinor, hujus quoque arcis specie è propinquo perfruentur, eosque cum ædificii majestas, locique amoenitas, tum verò præcipuè Tui illos Optimi Parentis, ac Fundatoris memoria delectabit. Accedet illa quoque liberalis sanè voluptas, & adolescente colente bonarum litterarum longè dignissima, quam capient ex earum recordatione rerum, quæ vetustissimis temporibus hoc ipso loco gestæ memorantur. Est enim hic locus, si quis alius in universa Germania magna, & veterum Annalibus, & virorum fortium, atque illustrium monumentis celebratus. Quibus de rebus si pauca attigero, veniam, ut spero, dabis, Princeps humanissime, huic meo ornandi honoris Tui studio,

studio, neque alienum me quicquam ab instituto facere iudicabis. Si enim laudationem instituenti illius Academiae Platonis nemo vitio verteret, quod cum illa esset in suburbano Athenarum, neque multo inde propius abesset, quam haec arx à Paderborna, existimaret Athenarum gloriam ad Academiae laudem pertinere; neque ego accusandus sum, si ostensurus idoneum abs te Academiae locum captum esse, de hoc tuo domicilio differam. Ut enim, propter locorum propinquitatem, qui in Academia Platoni dabat operam, is minimè vanus erat, cum se Athenis studere Philosophiae diceret, tamen si gymnasium esset in suburbano: ita sedem hanc tuam perinde atque continentem cum hac urbe, lucem quandam, & ornamentum nostris studiis asserre credimus. Est igitur observatum à viris eruditis, hoc ipso loco Neronem

Philipp.

Cluver. l. 3.

antiqua

German.

cap. 9.

In fastis.

Lib. 54. hist.

Rom.

Claudium Drusum Augusti privignum, Tiberii fratrem, castellum possuisse, Q. Aelio Tuberone, & Paulo Fabio Maximo Coss. qui, ut rationem iniit Sigonius, fuit ab Urbe condita annus DCCXLI, ante CHRISTUM Salvatorem natum nonus. Siquidem anno proximo superiore, ut narrat Dio Cassius, Sicambri cum finitimis gentibus, absentia Augusti, & exemplo Gallorum commoti, bellum adversus Romanos moverant. Hos Drusus non modò, quod moliebantur, armis vetuit, Rhenum transmittere, verum etiam ipse transgressus, secundum insulam Batavorum, quam Rheni divortia efficiunt, primum Usipetibus, deinde ipsis Sicambriis arma intulit. Anno sequenti, qui fuit is quem diximus, vere ineunte, rursus subjugatis Usipetibus, Luppiaeque fluminis ripis ponte junctis, in Sicambros irruptionem fecit. Ii per hos dies fortè cum Chattis finitimis, propterea quod auxilia negaverant, bellum gerebant, quæ res locum dedit Druso per Sicambrorum fines ductis copiis, ultra Visurgim movendi. Inde cum remigraret, in hostes delapsus est, à quibus cinctus in magnum cum suis discrimen venit: sed hostibus temerè, & sine ordine prælium aggressis, non modò victor evasit, verum etiam castellum contra eos ad confluen-

tes Luppia & Alifonis posuit. Ex quibus principio certum est Sicambros hanc, in qua sumus, regionem eâ tempestate coluisse, cum inter insulam Batavorum, & Luppiam habitarent Usipetes, è quorum finibus in Sicambros Luppia trajiciendus fuit. atque ita terminus Sicambrorum erat ex ea parte Luppia, ex altera verò Chattis & Visurgi confines erant. Per hos fines cum iter haberet Drusus, castellum posuit eo loco, ubi Luppia & Aliso miscentur. At quis iste Aliso? diligenter omnem hunc tractum lustranti, omnesque amnes, qui se in Luppiam exonerant, recensenti, nullus in mentem venit, in quem Alifonis, sive ut est in Græco, Elifonis nomen conveniat, præter eum, quem hodie Almam vulgò dicimus, qui apud tuas aedes, Princeps Illustrissime, in unum cum Luppia amnem confluit. Præsertim cum gravissimi auctores, Velleius Paterculus, qui in his oris sub Tiberio, ut ipse narrat, Præfectus equitum fuit, & Cornelius Tacitus, hoc ipsum castellum Alifonem appellent, ascito, ut apparet, à præterfluenti nomine. Atqui in conspectu hujus tuæ arcis, est hodieque vicus Elsen, qui vetus illud Elifonis retinet nomen, facileque fidem facit hos esse illos confluentes, ad quos Drusus suum illud castellum collocarit. Porrò nemo, qui castelli nomen audit, vilis & abjecti loci speciem subjiciat animo. Etenim Dio aggressurus Varianam cladem enarrare, cujus, ut dicemus, quasi femina posita sunt in hoc castello, disertâ oratione persequitur cujusmodi fuerint hæc Romanorum castella. Primum enim negat ejusmodi castella crebra in Germania, aut inter se vicina fuisse: deinde Romanas legiones in iis hibernare solitas: tum civitates iisdem locis conditas: eodem Germanos ad forenses conventus convenisse: hic jus iis dictum esse: hic paulatim feris & barbaris moribus positis, consuetudine Romanorum, humanitatem & mansuetudinem induisse. Quæ omnia eâ gratiâ ab illo narrantur, ut intelligeremus, quemadmodum Germani, eum locum, in quo Varus habitabat, celebrando, omnesque in speciem amicorum, atque aded civium partes

agendo,

Velleius
l. 2.
Tacitus
Annal. 2.

Lib. 56.

agendo, sensim eum in securitatem, ac mox in exitium impulerint. Atqui Varum fuisse tum in Alifone postea ostendemus. Igitur omnia illa, quæ de castellis Romanis à Dione disputantur, sunt inprimis Alifoni tribuenda. Sanè cum vicus, qui hodie superest Ellen, non modico spatio à confluentibus recesserit, non vana est conjectura totum eum campum, qui medius est inter confluentes, ubi castellum fuit, & extremos vici fines, frequentibus domiciliis habitatum, atque ita non mediocrem civitatem hoc loco fuisse. Præterea liquet ex his, quæ è Dione attulimus, unum hoc in interiore hac Sicambrorum regione castellum, ubi hiberna essent Romanorum, extitisse. neque enim vel pauca his locis castella verè affirmasset, si modico intervallo plura fuissent, vel in castellis hiberna poni solita, si alius unquam fuisset castelli, alius hibernorum locus. Quæ cum certa sint, alio præterea argumento certò concludimus, Alifonem castellum & civitatem non alibi, quàm in hoc loco quærendum esse. Proditum enim est à Velleio, Tiberium, cum post cladem Lib. 27. Varianam, rem his oris utcumque restituisset, digredientem in Italiam, ad caput Luppix fluminis hiberna locavisse. Quid clarius? Quem enim locum Dio ad confluvia Luppix & Alifonis, cum Velleius statuit ad caput Luppix. Is igitur amnis, qui proximè à capite Luppix in ipsum influit, is est, qui Alifò veteribus dictus, Drusiano castello locum & nomen dedit. At quis ille est, nisi Alma? Maneat ergo, Princeps Illustrissime, tuum hoc domicilium in ipsis Castelli Drusiani vestigiis esse collocatum.

C A P U T IX.

*Summa rerum in Alifone castello gestarum,
dum illud Romani tenuerunt.*

Q UO in loco, quæ jam inde à prima origine, non indigna posteritatis memoriâ gesta sint, si coner breviter percensere, equidem nescio sine operæ pretium factu-

facturus. certè, quæ tua est humanitas, Princeps optime, si me in eo, & pietati in te meæ obsequi, & studiis adolescentum nostrorum prodesse velle videris, non gravatè, uti confido, feres. Illud principiò constat hunc locum situm in finibus Sicambrorum insigni Romanis fuisse præsidio ad compescendos, domandosque Tenèteros, Usipetas, Bructeros, Marfos, Tubantes, Chattos, Delgubinos, quæ omnes gentes finitimas oras incolebant. Deinde plurimum habebat momenti ad Luppam, Amisiam, Visurgim in Romani populi potestate retinendum. Quocirca multæ hoc loco nobiles expeditiones susceptæ, multa prælia decreta sunt. Itaque cum Imperatores, tum eorum legati multi hoc loco erant. Ac Drusus quidem quem post conditum Alifonem legatum habuerit non certò proditur. est tamen ut credam fuisse L. Domitium Ahenobarbum Neronis Imperatoris avum. Is, ut refert Tacitus, per medias paludes tramitem aggeravit usque ad Rhenum, quò commodè Romanæ copiæ permearent. Pertinuisse verò eum aggerem usque ad nostrum Alifonem, ex eo conjici licet, quòd postea narrat Germanicum omnia inter Alifonem castellum, & Rhenum novis aggeribus permunivisse. Novos vocat, eò quòd veteres antè à Domitio structos instaurarit. Idem Domitius hinc quoque, ut opinor, arma ultra Visurgim, atque adeò Albim tulit. Sic enim Tacitus de eo: *Exercitu flumen Albim transcendit, longius penetratâ Germaniâ, quàm quisquam priorum, easque ob res insignia triumphi adeptus est.* Drusus quoque Alifonis nostri conditor, ad eundem Albim nomen Romanum protulit, sed cum victor reverteretur, priusquam ad Rhenum perveniret, ex fractura, equo super erus collapsò, naturæ concessit, tertio anno à condito Alifone, quo unâ cum T. Quinctio Crispino ipse consulatum gerebat. Corpus Romam à Tiberio perlatum est. Milites Romani qui his locis versabantur aram suo Imperatori defuncto erexerunt, haud procul ab Alifone Castello, si rectè Tacitum assequor, qui memorat eam à Germanis postea dirutam, atque item tumulum Varianis

Annal. 1.

Annal. 2.

Annal. 4.

Epitome Livii.

Anno ante
CHRISTUM
7.

Annal. 2.

rianis legionibus positum, cùm à Germanico Alifonem, quem obsederant, deferere cogentur. A neutro igitur longè aberat. Atque, ut dicam quod sentio, credo fuisse inter Luppiam, & montes, inter quos via patet ad Teutoburgiensem saltum. Discimus enim ex Suetonio, cùm de altero monumento, quod Moguntiaci eidem Druso est positum, loquitur, solenne fuisse, ut statò die, circum hanc aram quotannis exercitus decurrerent. ejusmodi verò decursiones magna camporum spatia postulabant, qualia sunt ea quæ Moguntiaci hodieque nomen à Druso obtinent: Neque verò è *Drusenloch.* re erat legionum, ut quotannis procul à suis castris abducerentur: præsertim his locis, ubi ab hostibus facilè iniquitate locorum in discrimen adduci poterant. Quæ mihi ratio Germanicum permovisse videtur, cur, ut ibidem narrat Tacitus, tumulum Varianis legionibus structum, quem iidem Germani disjecerant, minimè iterarit. nimirum tumulus longiùs aberat ab Alifone, non item ara. Quare confirmare ausim aram hanc Drusi fuisse in ea planitie quæ inter Alifonem jacet, & Luppia caput. Druso successit in Germania frater ejus Tiberius, is quo deinde rerum potiente CHRISTUS Salvator noster crucem pertulit. Is proximo à morte Drusi anno (Marcio Censorino, & Caio Asinio Gallo Coss.) Sicambros, in quorum regione demonstravi fuisse Alifonem, magis consilio, ut ipse apud Tacitum gloriatur, quàm vi usus, in deditioem accepit, eorumque multa millia supra ripam Rheni in Gallia collocavit, ut ait Eutropius. eos *Lib. 7.* alii postea Burgundiones, alii Gugernos dictos volunt. Neque multò post Tiberius Romam discessit. Fuit deinde ejus in locis legatus M. Vinucius, ejus, cui Velleius suam historiam inscribit, avus. Sub eo, ut idem memorat, *Isidorus.* *Cluverius.* *Velleius l. 2.* triennio ante adoptionem Tiberii immensum in Germania bellum exarsit, quod ab eo quibusdam in locis gestum, quibusdam sustentatum feliciter, eoque nomine decreta ei cum speciosissima inscriptione operum ornamenta triumphalia. Ad id bellum profligandum jam ab Augusto adoptatus, rediit in has oras Tiberius, Sexto Ælio

Velleius
ibid.
An. CHRIS-
TI 5.

Ælio Cato, & C. Sentio Saturnino Coss. Ibi cum trans Visurgim duxisset exercitum, atque Cherufcos in deditio- nem accepisset, hieme sequentis anni, qui L. Valerium Mes- salam, & Cornelium Cossium Coss. habuit, ad tutelam im- perii, inquit Velleius, digrediens in Urbem, ad caput Lup- pie fluminis locavit hiberna. Quæ res manifestò ostendit id omne bellum ex hoc potissimum Alifone nostro, administra- tum esse: atque ita ipsa regionis opportunitas flagitabat. Pu- gnanti enim ad Visurgim non alius erat in propinquo rece- ptus. Proximo consequenti anno repetit eundem locum, at- que expeditionem Tiberius, atque iterum trajecto Visurgi, re- ceptis Cauchis, fractis Longobardis, ad quadringentesimum (verba sunt Velleii) miliarium à Rheno ad flumen Albim victorem per- duxit exercitum. Erat Tiberii legatus in hoc bello C. Sentius

Lib. 55.

Velleius ibi-
dem.

An. CHRIS-
TI 8.

An. CHRIS-
TI 10.

Ibid.

Saturninus, qui nuper consulatum gesserat, ei, ut refert Dio, ob res his regionibus ductu Tiberii bene gestas, ornamenta triumphalia decreta sunt. Circa idem tempus Maroboduus Marcomannorum rex, qui in Boiohæmo dominabatur, grave bellum in Romanos commoverat, adversus eum ex his ad Alifonem castris Tiberius per Noricum, Saturninus per Chattos cum copiis est profectus, A. Licinio Nerva, Q. Cæ- cilio Metello Coss. Hoc bellum sanè atrox & periculosum, ut in cujus societatem Maroboduus universam quoque Pan- noniam, & Delmatiam traxerat, propè à Tiberio feliciter patratum erat, cum hinc apud Alifonem ingens plaga Roma- no est nomini imposita, Q. Sulpicio Camerino, C. Poppæo Sabino Coss. Etenim digresso Tiberio, præfectus in Ger- maniam venerat P. Quinctilius Varus, qui antea Syriam ad- ministrarat, vir, ut eum nobis depingit Velleius, ingenio mitis, moribus quietus, ut corpore & animo immobilior, otio magis castror- um, quàm bellica assuetus militia. Hunc supra memoravi cum exercitu Alifone confedisse. Nam Germani, ut narrat Dio, quibus nimium fidebat, dederant operam, ut quàm longissi- mè abesset à Rheno, scilicet ut homini faciliùs insidias face- rent. at nullus castrorum Romanorum locus in hac regione à Rhe-

Rheno quantum Aliso distabat. Deinde caeso Varo Germani confestim ad oppugnanda castra conversi sunt. ea verò fuisse Alifone difertè pronunciat Velleius. Assuetus igitur, ^{ibid.} ut antè cognovimus, otio castrorum Varus, hîc non modò hiberna, sed etiam, ut ait idem, *traherat aestiva*, & quoniam, ut ex Dione nuper didicimus, Alifone forum erat, ubi Præfectus Romanus jus dicebat, audi quemadmodum ea res hominem infelicem, Germanorum fraudibus, ac dolis irretiendum, ac penitus constringendum dederit. Velleii verba sunt: *Mediam ingressus Germaniam, velut inter viros pacis gaudentes dulcedine, jurisdictionibus, agendoque pro tribunali ordine traherat aestiva. At illi, quod, nisi expertus, vix credebat, in summa feritate versutissimi, natumque mendacio genus, simulantes fictas litium series, & nunc provocantes alter alterum injuriâ, nunc agentes gratias, quod eas Romana justitia finiret, ferit asque suâ novitate incognita disciplina mitesceret, & solita armis discerni, jure terminarentur, in summam socordiam perduxere Quinctilium, usque eò, ut se Praetorem Urbanum in foro jus dicere, non in mediis Germania finibus exercitui præesse crederet.* Hæc Velleius, qui unum præterit, quod ad excusandos Germanos non nihil facit, neque reticuit Dio. Ait enim Varum principiò Germanis velut servis imperasse, & argentum exegisse tanquam à subditis. ^{Lib. 56.} cujus rei insolentes eorum primores, quando palàm rebellare non audebant, ad simulandam amicitiam, & obsequium, struendasque clandestinò insidias flexisse. obfervarunt igitur adversus Romanos Germani illud Romani vatis: *Dolus an virtus quis in hoste requirat?* Erant insidiarum principes, ut idem Dio ait, Arminius & Segimerus, qui assiduò cum Quinctilio versabantur, ac sæpenumerò convivabantur. Atque hæc omnia gerebantur, ut diximus, Alifone. Ubi jam nihil sibi Quinctilius à Germanis metuere visus est, primùm eum rogant, ut præsidio sibi militum Romanorum uti liceat. ^{Dio lib. 56.} Dictum factum. aliis ad oppida munienda: aliis ad capiendos latrones: aliis ad subvehendos commeatus præsidia concedit. Postquam imminutus, & debilita-

bilitatus exercitus Alifone remanserat, excogitant quemad-
 modum Varum inde ad iter protrahant, quò cladi sit oppor-
 tunior, cum se per amicorum regionem ire crederet. Quid
 quæris? repentè ex composito Alifonem affertur nuncius,
 quosdam è longinquis Germanis arma sumpsisse. Hic qui
 apud Quinctilium erant, quos jam pridem amicos esse sibi
 persuaserat, rem indignam dicere: hortari ut rebelles puni-
 tum iret: auxilio se mox affuturos. Illi digressi, quos quique
 Romanos, velut sibi præsidio futuros à Quinctilio postula-
 rant, obruncant: Quinctilium adversus rebelles Alifone
 proficiscentem, à tergo, deposità jam amicorum personà,
 adoriuntur. Ita, inquit Velleius, *exercitus omnium fortissimus,
 disciplinâ, manu, experientiâque bellorum inter Romanos milites prin-
 ceptus, marcore ducis, perfidiâ hostis, iniquitate fortuna circumven-
 tus, cum ne pugnandi quidem egregiè occasio, in quantum voluerant,
 data esset miseris, castigatis etiam quibusdam gravi penâ, quia Ro-
 manis & armis, & animis usi fuissent, inclusus silvis, paludibus,
 insidiis ad internecionem trucidatus est.* Reliquerat Varus Ali-
 fone, ut constat ex Dione, legatum L. Asprenatem. narrat e-
 nim à tubicinibus, cum se ad prædam convertissent Germa-
 ni, sparsam esse famam adventare Asprenatem suos ultu-
 rum, neque eam vanam fuisse. In propinquo igitur fuisse
 oportuit. Ducebat Asprenas duas legiones, quas, ut narrat
 Velleius, *navâ virilique operâ immunes tantâ calamitate serva-
 vit; maturèque ad inferiora hiberna descendendo, vacillantium
 etiam cis Rhenum sitarum gentium animos confirmavit.* Appellat
 inferiora hiberna, quæ erant apud Vetera, ubi hodie est op-
 pidum Sancti, quò pertinebant aggeres illi ab Alifone ad
 Rhenum olim structi. Inter alia rei Romanæ damna, quæ
 clades Variana attulit, illud etiam fuit, quòd Alifo, vige-
 simo circiter, postquam ædificatus fuerat, anno in hostium
 potestatem venit. Cæso enim cum exercitu Varo, immen-
 sæ Germanorum copiar, ut testatur Velleius, Alifonem, &
 in eo Lucium Cæditium præfectum castrorum, aliosque,
 qui supererant, Romanos obsident. At illi *omnibus difficultati-*
bus

bus superatis, quas inopia rerum intolerabiles, vis hostium faciebat inextinguibiles, nec temerario consilio, nec segni providentiâ usi, speculatique opportunitatem, ferro sibi ad suos peperere reditum.

Hæc sunt, quæ de clade Variana ad Alifonis historiam pertinere visa sunt, quæ Romano nomini *panè exitiabilis*, ut loquitur Suetonius, accidit in Teutoburgiensi saltu, quod nomen

*In Octavo.
cap. 23.*

hodie retinet mons, cui subjectus campus à Germanorum de Romanis victoria Winfelt appellatur, non longè ab Horna oppido, XII. ab Alifone passuum millibus. Quo tempore Aliso in Romanorum ditionem redierit, non satis compertum habeo; illud ex Tacito exploratum est, octavo post cladem anno tenuisse Romanos. Neque verò ante Augusti mortem, qui quinto post cladem anno obiit, recuperatum puto. Nam etsi Tiberius, & Germanicus pœnas de Germanis repetitum mox venerunt, negat tamen Dio longè ab Rheno discessisse, ne quod sibi novum malum crearent.

Mortuo Augusto, Sexto Pompeio, & Sexto Appuleio Coss. Tiberius jam Imperator in has oras venire desiit. quapropter totam belli Germanici molem Germanicus Drusi, qui Alifonem ædificaverat, filius, sustinuit: quem, ut narrat Tacitus, Octavius Augustus octo apud Rhenum legionibus imposuerat. Is anno ab Augusti excessu proximo, Druso Julio & C. Norbano Coss. sedatâ militum seditione, res novas Augusto jam extincto molientium, depulsisque hostium iter obsidentium copiis, exercitum duxit, inquit Tacitus, ad ultimos Bructerorum, quantumque Amisiam & Luppian amnes inter, vastatum haud procul Teutoburgiensi saltu, in quo reliquie Vari, legionumque insepulta dicebantur. Pergit exequi quemadmodum in eum saltum progressus legiones Varianas tumulto condiderit, primusque cespitem posuerit, atque mox anticipiti cum Arminio Marte conflixerit. In hac expeditione receptum, vel instauratum Alifonem promptum est credere: nam ex ultimis Bructerorum, ubi hodie Delbrugia est, in Teutoburgiensem saltum tendentibus erat necessariò prætereundus. Consecutus est annus, qui T. Sifennam, Stati-

*CHRISTI
15.*

Annal. 1.

ibid.

lium Taurum, & L. Scribonium Libonem Coff. habuit, quo Germani, dum Germanicus classem apparat, quâ militem & commeatum in has oras per Amisiam advehat, interea magnis copiis *castellum Luppia flumini appositum* obsident, ut commemorat Tacitus. Id castellum paullo post Alifonem nominat. Sic enim habet: *Audito castellum Luppia flumini appositum obsideri, sex legiones eo duxit. & paullo post: Neque Casari copiam pugna obsessores fecere, ad famam ejus dilapsi. tumultum tamen nuper Varianis legionibus structum, & veterem aram Druso sitam disjecerant. Restituit aram, honorique patris princeps ipse cum legionibus decucurrit. Tumulum iterare haud visum; & cuncta inter castellum Alifonem, & Rhenum novis limitibus, aggeribusque permunita. Atque hæc sunt, Princeps Illustrissime, quæ de Alifone nostro à Romanis scriptoribus sunt prodita. Consequentibus temporibus, uti seignius Romani in Germania Magna bella gesserunt, ita minorem dedere scribendi materiam. Siquidem hoc ipso anno, quo Alifonem obsidione liberatum esse dixi, Germanicus post insignem victoriam, quam ad Visurgim, in campo Idistaviso, non longè à Minda, de Arminio reportavit, à Tiberio fortissimum juvenem, ut loquitur Tacitus, specie honoris, amoliri cupiente, in urbem revocatur. Ibi cum proximo anno C. Cælio, L. Pomponio Coff. de Germanis triumphasset, missus in orientem, non multo post, dolo Pisonis interiit. Interea res Germaniæ per præfectos Tiberius sic administrabat, ut, ne cui bellum permetteret, etiam damna dissimularet, satius arbitratus rebellium gentes, quando Romana ultioni consultum sit, internis discordiis relinqui. Neque nihil in hoc Tiberius vidit. nam post discessum Germanici, inter Cheruscas, & Maroboduum grave bellum exarsit, & postea inter eosdem Cheruscas, & Chattos tantæ inimiciæ, ut alicubi Tacitus, eos aeternum discordare scripserit, ut interea Hermundurorum cum iisdem Chattis prælia, & Bructerorum, atque Ansibariorum excidia silentio præteream. Inter hæc Germanorum dissidia, tantisper Alifo præfidiis Romanorum tenebatur, donec Clau-*

dius

*Annal. 2.**Tacitus
Annal. 2.**Ibid.**Tacit. l. 4.**Annal. 2.**Annal. 2.**Annal. 11.*

dius Imperator, ut est apud Tacitum, C. Valerio Asiatico, M. Valerio Messalla Coss. qui erat à condito Alifone sextus Annal. 11. & quinquagesimus, adeò novam in Germanias vim prohibuit, ut referri præsidia cis Rhenum juberet. Præerat tum Germaniæ cum exercitu L. Domitius Corbulo, vir veteris disciplinæ militaris observantissimus, & maximis postea rebus in Oriente gestis immortalem famam consecutus. Is igitur in ipso aditu præclarorum operum, ad quæ jam pro nominis Romani gloria se accinxerat, non modò reducere exercitum, sed Alifonem quoque, & quæcumque in ulteriore Germania Romani loca tenerant, præsiidiis nudare coactus est. Itaque deinceps præclare Romani fecum agi existimarunt, si Germano transitu Rheni prohiberent. Quid quod Panegyristes Paneg. Max. & Constant. quidam ausus est dicere coram Maximiano, & Constantino, posterioribus falsò de antiquis Imperatoribus traditum visum fuisse, quòd trans Rhenum signa barbaris gentibus intulissent. Quò major est gloria tui Alifonis, Princeps Illustrissime, habuisse in hibernis Romanas legiones, hic jus dixisse tot Consulares, tot ornamentis triumphalibus insignes viros, hic bella administrasse illos ex Augusta domo nobilissimos Imperatores, quorum ea fuerit virtus, ut etiam posteris supra fidem esse videretur.

C A P U T X.

In quorum potestatem venerit Alifo à Romanis desertus.

Quid verò, Romanis aquilis cis Rhenum reductis, Alifone factum est? Videtur enim certum, & exploratum, minimè vacuum, ac desertum esse derelictum, sed abscedentibus Romanis immigrasse Germanos, aut, quod verisimilius, dirutum instaurasse. Neque enim fieri potuisset, ut ad nostram usque ætatem Romanum Alifonis nomen retineret, nisi jam inde à Romanorum ex his oris discessu, ab aliquo populo cultus esset, atque celebratus. Quid quod jam antè docui convenisse etiam Alifonem, &

sedes in eo fixisse Germanos, quod sanè libenter in tantis, & tam crebris inter vicinas gentes simultatibus faciebant, quòd à bellorum injuriis Romanorum essent præsidio tutiores. Eadem eis fuit, Romanis quoque digressis, causâ colendi & muniendi Alifonis. erat enim, ut jam demonstravi, in medio multarum gentium, quæ infestis sæpe armis inter se dimicabant. nam, ut alias taceam, Bruçteri, quorum extremos audivimus ex Tacito propè ab Alifone confedisse, circa exordia principatûs Trajani propè funditus à vicinis deleti sunt. Quis ergo populus Alifonem tenuit? nempe idem qui hanc regionem. Ac superioribus quidem annis, Drufo re gerente, ut diximus, in hac Luppia ripa Sicambri incolebant, quos Tiberius postea, quòd belli adversus Romanos auctores ac principes fuissent, transportavit in Galliam. Verfatùr verò in quæstione apud eruditos, num Sicambri stirpis ex his oris excisi sint, an verò nonnulli remanserint? Qui ullos remansisse negant, Taciti partim silentio se tuentur, partim verbis. Silentio, quòd Germaniæ populos accuratissimè percensens, nunquam postea Sicambros in hac regione collocat, quàm sunt translati in Galliam. Verbis, quia disertè excisos esse confirmat. quomodo verò excisi, si ulli restabant? Qui contrà sentiunt, gravem habent suæ opinionis auctorem Strabonem, qui suam Geographiam Tiberio impetrante scribebat, cùm necdum extinctum esset illud Germanorum belli fulmen Arminius. nam libro septimo ejus etiam viventis, & cum Romanis bella gerentis meminit. mortuus est autem Arminius, ut ex Tacito clarum est, M. Silano, L. Norbano Coss. viginti & amplius annis post deditos Tiberio Sicambros. Is igitur, eodem libro septimo, sic ait: *Hujus partis (Germaniæ) populos Romani partim in Galliam traduxerunt: reliqui migraverunt in penitiores Germaniæ partes, ut Marfi: sed & Sicambrorum exigua restat portio.* Idem eodem libro commemorat à Germanico, inter alios Germaniæ principes, ductum in triumphum Teudorigem principem Sicambrorum. Fuerunt igitur Sicambri in Germania, cùm eam ad-

Tacitus de
morib.
Germ.

Annal. 12.

Annal. 2.

administraret Germanicus. non ergo omnes à Tiberio translati. Postea verò quàm Francorum in his terris nomen exortum est, quid illustrius Sicambri? Quoties eorum Jornandes, Claudianus, Sidonius, alii meminerunt? Quod Tacitus eorum non meminerit, respondent non pugnare cum Strabone, qui exiguam portionem fuisse ait, quam Tacitus meritò in integri populi numero habendam non putavit. Quod idem excisos memoret, ex eo non consequi ut nulli manserint. nam & Bructeros ab eodem excisos perhiberi, & Ansvarios, quod juventutis erat, cæsos, imbellem ætatem in prædam divisam esse. Et tamen Bructerorum & Ansvariorum nomen, posteriorum quoque seculorum memoriâ celebratur. Quid? nonne ausus est Velleius scribere, à Tiberio, post cladem sub Varo acceptam, *ocys prosperrimo eventus excisam esse Germaniam?* num ideò nullos Germanos Germanico, cum quibus bellum gereret, reliquit? Habent igitur, qui Strabonem sequuntur, quo se tueantur; neque sibi eripi sinant, etiam deserentibus has oras Romanis, fuisse è veteribus illis Sicambri, qui Alifonem colerent. Quòd si apud quempiam plus aliorum, quàm Strabonis valebit auctoritas, nihil tamen ille de Alifonis dignitate decerpit. Nam etsi negent mansisse veteres illos Sicambros, fatentur tamen ab Ulpitibus & Tencteris, qui vacuum, ut aiunt, eorum regionem adierint, usurpatum postea fuisse gloriosum, & veterum memoriâ inclytum Sicambrorum nomen. In ea regione cum fuerit Alifo, inter utrosque convenit venisse in eorum potestatem Sicambrorum, qui Rhenum postea transgressi, atque ad Vahalim & Mosam longè latèque primùm dominati, ad extremum subjugatâ Galliâ, reversi in Magnam Germaniam, unde exierant, ac tandem eversis Turingis, amplissimum Francorum regnum fundaverunt, quod Caroli Magni tempore, à *Bulgaris, seu Illyrico usque ad Hispanos, à Danis usque ad Calabros* pertinebat. Hoc regnum qui primi tenuerunt, è Sicambri fuisse, fidem facit D. Remigius, qui eorum Regem Clodoveum salutaribus aquis expiaturus,

Lib. de
mor. Germ.
Annal. 13.

Lib. 2.

Otto Fris.
lib. 5. c. 32.

Greg. Tur. turus, sic eum affatus dicitur: mitis deponere colla Sicamber:
l. 2. c. 31. & Venantius Fortunatus, qui sic alloquitur Charibertum Regem:

Lib. 6. 4. *Cum sis prognatus clara de stirpe Sicamber.*

Tacitus 13. Annal. Huic igitur tam inclytæ genti servivit derelictus à Romanis Aliso, quem equidem reor caput gentis interea fuisse, dum Romani, tametsi nulla in hac ulteriore Germania præfidia habebant, tamen Rheno propinquiores agros militum pecoribus, atque armentis vendicabant, & veteres colonos adire cupientes armis arcebant. Tunc enim Sicambri nostri tantisper se his remotioribus ab Rheno locis tuebantur, & discordantibus cæteris Germaniæ populis, paullatim credebant, easque vires induebant, quibus non modò deinde Romanos Rheno arcerent, verùm etiam cum iis in Romano solo de orbis terrarum imperio dimicarent. Quam ad rem plurimum eis contulisse Alifonis opportunitatem mecum fatebitur, qui conditionem eorum temporum, locorumque considerabit. Siquidem nulla res deteriore faciebat Germanorum fortunam, quàm intestinæ dissensiones ac bella. Itaque Tacitus de iis loquens, pronuntiat: Urgentibus imperii fati, nihil jam præstare fortunam majus posse, quàm hostium discordiam. Ea demum discordia sublata est, exorto primùm in his regionibus Francorum nomine, sive ea, ut volunt quidam, una primùm gens littoralis fuit, quæ cæteras postea in societatem traxit; sive, ut alii, omnes hæ gentes ictis inter se pro summa rei foederibus, hoc sibi pulcherrimum à studio libertatis Francorum cognomentum asciverunt. Illud certissimum est, gentes plerasque omnes, quæ inter Francicas à veteribus nominantur, in hac regione, quam hodie Westphaliam vocamus, sedes primùm habuisse, ut Salios, Ansivarios, Attuarios, Chamavos, Bructeros, ac denique Sicambros nostros. His gentibus cum videamus in Romani imperii terras transgressis Sicambros imperitasse, proximum est ut credamus, eos quoque primos illius tantæ coitionis, & conjunctionis duces, ac principes fuisse. Nimirum

In lib. de moribus Germ. Alciat. Lib. de form. Imp. Rom. Philipp. Cluverius Germ. antiq. lib. 3. c. 20.

rum quod Drusus fecerat, ut ad domandos, & continendos in potestate populi Romani tot bellicosos Westphaliae populos (sic enim loquamur, tametsi necdum Westphalia dicebatur) hoc castellum in mediis eorum finibus collocaret, idem existimo plurimum profuisse Sicambri, qui illud post id locorum obtinuerunt, ad eosdem populos communis belli foecitate colligandos.

C A P U T X I.

De occupato à Saxonibus Alifone, & origine Paderbornæ.

INitâ illâ circa Gallieni tempora, populi olim discordes, Franci sunt appellati, quibus, ut ait Marcellinus, confines erant Saxones, gens primùm ultra Albim sita, ut ex Ptolemæo discimus, sed quæ deinde adjunctis sibi Cauchis, si Zosimo credimus, Juliani temporibus ad Visurgim usque dominabatur. Ab horum finibus usque ad Rhenum quæcumque gentes habitabant, Franci dicti, & eorum regio D. Hieronymo, Sulpitio Alexandro, & in veteri tabula itineraria Valentiniani ætate descripta, quæ Amplissimi, & optimè de litteris meriti Viri Marci Velferi ope prodiit in lucem, Francia nominatur. Ac principiò quidem, cum, ut opinor, imbecillioribus singuli viribus erant, Franci & Saxones conjunctis consiliis, & opibus piraticam in Rheno ac mari exercentes Romanorum terras infestabant. Deinde, ubi seorsim satis utraque gens sibi posse visa est, Franci terrâ, quòd Sicambri nostri, & ceterorum plerique equitatu valebant: Saxones mari rem gerere cœperunt. Ac Franci quidem tandem aliquando transgressi Rhenum sedes in Romano fixerunt solo, & post multa prælia, subjugatâ Germaniâ primâ, ubi est Moguntiacum, & Belgicâ secundâ, in qua Sueffiones, Catalaunum, Ambiani, circa annum Domini cccclvi. ad extremum in Gallia confederunt. Ho-

k

rum

Lib. 27.

Lib. 3.

In vita Hieronionis. apud Thron. l. 1.

6. 9.

Sidon. Apollin. in panegy. Aviti.

rum prosperam fortunam æmulati Saxones, à tergo confecti, transito Visurgi, regiones, è quibus illi migraverant, occuparunt. Neque tamen credibile est ita Francos excessisse, ut nulli remanserint. Nam ut alios taceam, Bruçteri, quos inter Francorum populos Eumenius, & Sulpitius Alexander numerant, longo pòst intervallo Boructuarii dicti, demum circa annum CHRISTI DCCVIII, ut testatur Venerabilis Beda, cùm eis CHRISTI Euangelium afferre cœpisset S. Suibertus, à Saxonibus sunt devicti. Transierunt quoque in Saxonicum nomen Angrivarii, quos postea Angarios dixerunt. Itaque neque Sicambros planè deseruisse Alifonem, ut vacuum ingrederentur Saxones, equidem adducor ut credam; sed potius condendæ Paderbornæ Saxonibus causam dedisse. Id priusquam explanem, video mihi necessariò confutandas quorundam de origine Paderbornæ opiniones. Nam quì nobis tabulas Ptolemæi egregiè illustratas ediderunt, cùm inter Germaniæ oppida Teuderium reperissent, non dubitarunt confirmare esse Paderbornam. At Teuderium, quòd Theudurum Antoninus vocat, non in Germania magna, sed in adversa Rheni ripa fuisse, ex ipsa itineris ratione, quam Antoninus persequitur, alii fati liquidò demonstrarunt. Nihil igitur Teuderium ad Paderbornam. Aliis visum est Paderbornam suam originem Carolo Magno debere, qui amnem è tribus fontibus hoc loco ortum, à Pado illo nobili Galliæ Cisalpinæ fluvio, cui tres item sint fontes, Paderam appellavit. Verùm Paderbornæ nomen antiquius esse Carolo Magno, liquet ex epistola S. Ludgeri ad Rixfridum Episcopum, ubi inter rebelles Saxones meminit Ogelli Oesterbach de Paderborne, qui cùm anno DCCCLXXVIII. hoc est, proximo à suscepta fide & baptismo, pugnaret contra Carolum, essetque ejus ætas adventu illius in has oras vetustior, non potuit Paderbornæ nasci, neque à Paderborna nomen ferre, si primum à Carolo condita fuisset, vel appellata. Neque id Gobelinus Persona confirmare audeat. Nam quod adjungit, ab iis Saxonibus,

*Panegy.
Constant.
Apud Tu-
ron. loc. cit.*

Lib. 5. c. 12.

*Philippus
Cluverius
l. 2. Germ.
ant. c. 18.*

bus, qui Longobardos, duce Alboino, in Italiam comitati, se ab iis circa annum Domini DLXX. sejunxerunt, ædificatam, vel nominatam esse Paderbornam, longius etiam abest à vero. Nam illos ex Italia profectos, arma intulisse in Gallias, ibique à Mummulo Francorum duce fractos, atque subactos, retrò unde venerant recessisse legimus, nusquam verò, in has oras remigrasse. Sed hæc hæctenus. Nunc, ut institui, quid de origine Paderbornæ sentiam, explicabo. Quod plerisque in rebus usu venire solet, ut unius interitus, alteri præbeat nascendi locum, id Paderbornæ accidisse iudico. Saxones enim cùm à Visurgi profecti se primùm his regionibus intulerunt, ut paullò antè ostendi, non vacuas hominibus repererunt. Quare tametsi Sicambri, ceterique populi, tot copiis in Romani populi terras ultra Rhenum traductis, pristinas suas vires acciderant, tamen non usque eò fracti erant animis, ut loca munitione, & frequentia populi nobilitata, ultrò advenientibus hostibus indefensa traderent. Hujus generis cùm esset Aliso, toto eo tractu, qui inter Visurgim, & Alifonem jacet, non magno negotio in ditionem redacto, facile est suspicari ab Alifone, primam esse Saxonibus injectam moram. Interea dum opperiantur, dum se suaque Sicambri, ultrò, vel armis compulsi dedant, videtur illa loci amoenitas, & ubertas elegantissimorum fontium, in qua castra fecerant, quamvis barbaros id temporis Saxonum animos permovisse, ut in eo loco Urbem conderent. Quoniam verò veteres in numero multitudinis pleraque nomina quarta vocali terminabant, quæ nos per secundam efferimus, (dicebant enim *thi engelon, thi heiligon, thi bronnon, seu bornon*) & jucundissimos hos tres nostros fontes Patherbrunnon visum erat nominare, ideò Urbi ipsi idem est nomen inditum. Sed quid sibi vult illud Pather? Colligimus enim sic à majoribus enuntiatum esse, quòd ita crebrò scriptum reperiamus, nimirum cùm lingua Germanica veterem illam suam asperitatem retineret. quemadmodum enim paullatim articulum *thi* mollius pronunciarunt *die,*

Gregor. Turon. l. 4. hist. Francorum c. 7.

ita ex Pather fecerunt Pader. Testatur Gobelinus à Pado derivatum, qui, ut ait, *ex tribus fontibus sibi invicem prope surgentibus ad pedes Alpium in unum alveum concurrentibus oriatur.* quæ descriptio non congruit cum iis quæ à Strabone, Plinio, Ptolemæo, Leandro Alberto de origine Padi memorantur. Sed faciamus non spectatam esse in hac appellatione tam accuratam similitudinem, si cui id sequi libebit, dicet à Pado factam esse Paderam, quemadmodum brachium Padi, quod est ad Ravennam, Padusam dictum accepimus. Reperitur quoque scriptum Padesbronnen, ubi videri possit deductum nomen ab eadem origine atque ipsum Padi vocabulum. Refert enim Plinius ex Metrodoro, Padum nomen accepisse ab arbore picea, quæ multa circa fontem, quæ Gallicè Pades dicatur. Verùm unde Saxonibus nostris, quos eo tempore quasi more ferino vixisse ait Venantius, ea eruditio, & cognitio linguarum? Equidem malim fateri nescire me, unde illud Pather, in nomine Patherbornæ, perinde atque obscurum est quid sibi velit Mimigarna, in nomine Mimigarnafordæ, quo aliquot sæculis dicta fuit ea Westphaliæ Urbs, quam hodiè Monasterium nuncupamus. præfertim cum illa à Pado derivatio nullius è veteribus auctoritate nitatur. Romanis certè hi fontes, Luppia fontes perinde dicebantur, atque ille Luppespringensis, atque aded qui nobis Padera est, non alius ac Luppia. quanquam necdum conditâ Paderbornâ, antequam ars aliquid moliretur, non videantur nostri fontes in unum alveum fuisse collecti, sed temerè, ut casus ferebat, per subjectos campos lapsi se in Luppiam intulisse. Eò factum est, ut cum Sicambri vetus Luppia nomen his fontibus tribuerent, Saxones ejus appellationis ignari novum iis vocabulum attribuerint. postea verò occupato Alifone, didicerunt à Sicambriis Luppia nomen: hæsit tamen iis fontibus, quos prius in potestatem redegerant, novum Paderæ nomen. Quocirca cum antea duo tantum amnes ad tuam arcem, Princeps Illustrissime, confluere dicerentur, deinceps tres sunt numerati,

*Annales
Canisiani
an. 777.
Lib. 3, c. 16.*

Lib. 3, 7.

Vide Gobelinum.

rati, cum revera Luppia, & Padera unus, atque idem sit fluvius.

C A P U T X I I.

Instauratum videri Alifonem à D. Carolo Magno.

POtiti Alifone Saxones, omnique circa eum regione, secundâ fortunâ elati, ausi Francorum vestigiis insistere, devinctis sibi belli societate Thuringis, Rhenum & ipsi transcendunt, rati idem sibi in Francos licere, quod illis in Gallos, aliosque Romani Imperii populos licuisset. Gregor. Thuringon. l. 3. c. 7. l. 4. c. 10. Eares Francos coëgit arma retrò in Saxones Thuringosque convertere, donec exciso florentissimo Thuringorum Imperio, Saxones vectigales facerent. Contigit hoc anno **C H R I S T I D X X V I I**. Quo ex tempore nunquam desierunt Saxones, sæpe excusso Francorum jugo, ad libertatem eniti; donec à Carolo Magno Francorum rege, antequam à Leone III. Pontifice Maximo, qui Paderbornæ fuerat, Imperator Populi Romani renunciaretur, bello pressi simul Francorum imperium, simul **C H R I S T I** religionem amplecterentur. In eo bello non dissimili causâ atque olim Drusus, castellum hoc ipso loco Carolus videtur condidisse. Cùm enim Saxones denuò Francis rebellassent, eosque jam ulturus Carolus Wormatiâ properaret, perterriti, inquit Regino, ad locum ubi Lib. 2. *Lippa oritur venerunt, ibi se suamque patriam Regi tradiderunt, & sponponderunt se Christianos esse debere. Tunc Rex unâ cum Francis restauravit Heresburgk castrum, & aliud castrum super Lippam, ubi venientes Saxones unâ cum uxoribus, & parvulis innumerablem multitudinem baptizati sunt.* Non possum iis assentiri, qui hoc posterius castrum procul collocant à Luppia fontibus. In annalibus enim, qui Astronomo tribuuntur, hæc Saxonum deditio, & baptismus eodem propemodum loco describitur, ubi Carolo obviam venerunt, hoc est ad Luppia caput. Sic enim habent: *Ad fontem Lippia veniens, immensam illius perfidi populi multitudinem, velut devotam & supplicem, ac quasi er-*

roris sui veniam poscentem invenit. Cui cum & misericorditer ignovisset, & eos, qui se Christianos fieri velle affirmabant, baptizari fecisset, datis & acceptis pro fide servanda fraudulentis eorundem promissionibus, obsidibus quoque quos imperaverat receptis, Eresburgo castro, quod dirutum erat, restaurato, alioque castello super Lippiam extructo, & in utroque non modico presidio relicto, ipse in Galliam reversus, in villa Haristallo hiemavit. Ex his constat, principio Saxones, haud procul à fonte Luppiae, Carolo supplices esse factos, atque eodem propè loco magnam partem esse baptizatos. Deinde hunc baptismum ad novum illud castellum celebratum esse. id enim, præter Reginonem, disertè affirmant Annales Canisiani. Ex quibus concluditur hoc castellum propè à Luppiae fontibus abfuisse. Quoniam tamen super Lippiam situm esse dicitur, non ideò sentiendum super eum rivum fuisse, qui Luppespringæ oritur. Neque enim is rivus, ut testatur Gobelinus, unquam absolute Luppia dicitur. Deinde pugnat cum Caroli consilio. Siquidem ante ejus adventum Saxones fusi fugatique erant à Francis, usque ad flumen (inquit Regino) quod Lippa dicitur. Eodem postea itinere eos persequenti Carolo, ut bellum profligaret, super idem flumen castellum ponere visum est, eo loco ubi & amnem ipsum haberet in potestate, & transitu per rivos, ex quibus ipse oritur, intercluso, rebellibus populis spem omnem adimeret se ad arma congregandi. Est igitur Carolus adversus Saxones idem consilium secutus, quod olim hoc ipso loco contra Sicambros Druso placuerat. Ex quibus apparet, cum tam propinquum fonti Luppiae fuerit, & tamen Luppiae, ubi jam flumen dici potest, non rivus, impositum; non alibi hoc castellum fuisse, quàm ubi Drusianus Aliso steterat, ad Luppiae, Alifonisque confluentes. Hunc ipsum locum equidem crediderim significari, quoties consequentibus annis Carolus cum exercitu ad eum locum venisse memoratur, ubi Luppia consurgit. ut anno DCCCLXXX. apud Reginonem: Carolus Saxoniam ingressus ad Eresburgk venit, & inde ad locum, ubi Lippa consurgit,

git, & ibi Synodum tenuit. & iterum biennio post, Coloniam veniens Rhenum transit, & Synodum tenuit, ubi Lippa consurgit, ubi omnes Saxones convenerunt, excepto rebelle Widikindo. Illuc etiam venerunt legati Godefridi Regis Nortmannorum, & Altdeni, & Hofmundus, necnon etiam legati Avarorum missi à Cacano, & Inguno. Peracto placito reversus est Rex in Franciam. Hæc Regino. Hic non est nobis anxie quærendum, ubi fuerit Caroli exercitus, cum ad Luppia fontem castra fecisse dicitur. nihil enim dubito, quin cum omnem campum fuerit complexus, qui utrisque Luppia fontibus, & eorum confluentibus continetur. id quod hodieque ostendunt ingentia aggerum, vallorum, fossarum vestigia, quæ jam indè à Caroli memoria, in iis, quos dixi, finibus, passim visuntur. Ubi verò ipsemet Carolus interea se tenuerit, id video non absurdè quæri posse. Sanè reputanti eos conventus, quorum ex Reginone meminimus, nemini veniet in mentem alibi Carolum, quàm in loco aliquo munitiori, tantisque rebus gerendis appposito, diversatum esse. Atqui nullus ejus temporis auctor, alium locum munitum in eo tractu fuisse prodidit, atque castellum, quod nuper ad Luppiam edificarat. hic igitur morabatur Carolus, cum ad fontem Luppia venisse memoratur. cujus rei non leve indicium est, quòd ante hoc conditum castellum, nunquam, uti sæpe postea, ad locum ubi Luppia consurgit, venisse dicatur. Qua in re scriptores Francicarum rerum, Romanos sunt imitati. Quemadmodum enim illi, quod ad confluentes Luppia & Alifonis Drusus contra Sicambros castellum posuerat, id illi ad caput Luppia positum dixerunt, quòd non longè supra Luppia primum justii amnis nomen ferre possit: ad idem exemplum, qui res gestas Caroli sunt persecuti, tunc illum ad fontem Luppia pervenisse scripserunt, cum exercitu à fontibus ad confluentes tendente, ipse eodem quo olim Drusus loco sedem fixerat. Itaque, Princeps Illustrissime, tuus Alifo primum in potestate fuit Romanorum, deinde Sicambrorum, qui Francorum fuerunt nobilissimi, tum Saxonum,

ac denique iterum ad Francos rediit, quo tempore simul à Romanis receptus videri potest, quandoquidem eo tempore Romanum imperium ad Francos est Pontificis Maximi auctoritate translatum.

CAPUT XIII.

Aliso sedes Episcoporum Paderbornensium.

Verumenimverò satis jam diu Aliso noster Martis & Bellonæ domicilium fuit. Vindicandus est aliquando Religioni & Sapientiæ. id factum est, cum tui, Princeps Illustrissime, Majores, hujus Urbis Antistites, stabilem sibi in eo sedem constituerunt. Quanquam, ut est semper difficile ab eo loco divelli, in quo sis multum diuque versatus, ne tum quidem prorsus belli tumultibus caruit. Nam ut taceam sæpenumero cum alios Antistites, tum Teipsum, Princeps Illustrissime, Reip. causâ ad arma compulsus, princeps majoribus tuis huc migrandi causâ, Martis perpetua pedisequa & comes Discordia videtur fuisse. Antea siquidem in Urbe sua Paderborna, apud Cathedrallem Ecclesiam habitabant, quo tempore civium erga suos Præsules amor, & reverentia tanto eis præsidio erat, ut vallum, turreſque minimè requirerent. At postquam ab iis illa sacrosancta dignitas contemni cœpit, gravesque sunt motus adversus Ecclesiasticum ordinem excitati, faciendum visum est, ut ab eorum injuriis semoti, hujus se arcis præsidio tuerentur. Annum, quo id factum sit, non habeo certum dicere. Suspicio tamen circa annum partæ salutis M C C. Certè Otto Ritbergensis, qui anno M C C L X V I I. ad Paderbornensem Cathedrallem est evectus, in hac se arce tenebat, dicebaturque vulgò eodem, quo hodiè nomine, fortasse, quòd in veteris arcis Carolinæ vestigiis esset collocata. Eam deinde civium eruptione incensam & propè complanatam, Henricus Spiegelius Episcopus restituit, ac, nisi fallor, Carolum I V. Imperatorem, qui hac iter ha-

bebat

bebat in ulteriorem Saxoniam, in ea accepit hospitio, anno MCCCXXV. quamquam Gobelini verba legenti potius videatur mansisse Paderbornæ. Nostrâ verò memoriâ, Princeps Illustrissime, dignam veteri illâ nominis sui gloriâ speciem hæc arx aliquando est consecuta, postquam ingenti sumptu in hanc abs te amplitudinem, excelssitatemque ædificata, fossis & turribus communita, laxis, elegantibusque conclavibus, pomariis, hortis, fontibus ornata est. Itaque quamvis splendido, augustoque Principi accipiendū est idonea. Sed nullam illa, inter tam multa, præstantius teipso ornamentum habet, neque unquam æquè beata, quàm, te domino, fuit. Tenuerint illam quondam Druſi, Tiberii, Germanici, sed illi arma ex ea in omnes vicinas oras circumferebant, sed terrorem intentabant, sed luctuosas ubique pugnas & strages edebant. Tuus, Illustrissime Princeps, Aliso nihil habet durum, nihil asperum; sed in eo clementia in subditos, observantia erga finitimos dynastas, de omnibus benè merendi voluntas habitat. Denique quid potest in ea domo esse non pacatum & mite, in qua eo tempore, quo vicinia, necdum positis armis, vel præteritas clades deplorat, vel formidat imminentes, de Academia fundanda consilia agitantur, propagandisque bonis litteris, quæ germanæ pacis filix, atque alumnæ, non nisi in dulci otio, & summa rerum omnium tranquillitate acquiescunt? Crede mihi, Princeps optime, Carolus ipse Magnus, Deus bone, quantus Imperator! feliciorē, te Principe, Alisonem esse ducit, quàm se Saxones indè armorum formidine subjugante. Quod enim illi optare potius, quàm sperare licuit, id te nunc assecutum videt. Quò enim illius mens assiduò esset intenta, satis ostendit anno CHRISTI DCCLXXII. cùm, paucis etiam Saxonum ad CHRISTUM traductis, Adriano I. Pontifice, Romam profectus, *partem aliquam Saxonie (Luitprandi Ticinensis verba sunt) in provincia Westphalia, quam ad fidem Christianitatis convertit, ut ipse jam prædictus Papa præcepit & docuit, secundâ feriâ Paschæ,*

*Gobelini
c. 72. & 6.*

*In vitis
Pontif. in
Adriano.*

in basilica S. Petri Apostoli, inter cetera quæ ad manum Papæ offerbat, Deo in sacrificium obtulit. Videine, Princeps optime, in quo religiosissimi Cæsaris curæ & cogitationes omnes evigilarint? In eo videlicet ut Westphalam universam ad CHRISTUM adjunctam, in Beati Petri, ejusque successoris potestate collocatam, DEO immolaret. Sed quantum interest inter rudem, agrestemque populum, & omnibus ingenii ornamentis excultum, tanto est tuum, Princeps Illustrissime, Caroli sacrificio præstantius. Cujusmodi enim Westphalam Carolus DEO consecrabat? nonne recens è tenebris emersam, & etiam caligantem, ac, nisi metu retineretur, eodem rursus præcipitaturam? Tibi verò, Princeps Illustrissime, quale, & quàm DEO jucundum munus licet offerre? tot lectissimos adolescentes, qui modò litteris in hac tua Academia operantur, quique consequentibus seculis operabuntur: qui non modò ipsi salutarem doctrinam combibunt, sed alios quoque erudire, & aliud ex alio sacrificium possunt accendere. quod quidem sacrificium DEO gratissimum totque mortalibus salutare, jam inde ex eo tempore, cum primum hoc instituendæ Academiæ consilium, in hoc tuo Alifone, iniisti, immortalem tibi apud DEUM, & homines gloriam conciliat.

CAPUT XIV.

Gratia nomine civitatis Paderbornensis.

QUò magis æquum est Paderbornenses, grates & laudes immortales DEO Opt. Max. habere atque agere, qui te huic Ecclesiæ difficillimis temporibus Theodorum, id est divinum quoddam, & cæleste donum largitus est. Si enim tunc immortalis quodam se beneficio affectos profitentur, cum Caroli imperio huc missi sunt, qui primis eos salubris doctrinæ elementis erudirent, quanto est hoc majus atque splendidius, tua Princeps ope perfectum esse, ut Divinæ Sapientiæ, & omnium, quæ illi famulantur,
Disci-

Disciplinarum Templum esset Paderborna? Itaque quod disertissimus Judæorum Philo prædicabat de Athenis, eas esse in Græcia, quod sit pupilla in oculo, & mens in anima, idem nunc, tuo, Princeps Optime, beneficio celebrabitur de Paderborna: eam esse *Lumen, Mentemque Westphaliæ*. Hinc enim illa accerset, qui populum de superiore loco in templis erudiant, qui sacris tribunalibus præsideant, qui Ecclesias, qui cœnobîa gubernent. Hic illi divinarum, humanarumque rerum scientiam haurient: hîc in luce doctorum hominum suæ eruditionis, & virtutis specimen dabunt: hîc promeritis titulis, & decoris insignibus cohonestabuntur, eritque dubium plusne Paderborna dignitatis afferat Westphaliæ, tales fingendo, atque formando, an Westphalia Paderbornæ, iis, quos illa perfecit, munera honoresque mandando. Ipsa verò quantum inde fructum capiet, cum similiter atque his suis salubribus fontibus, omni scientiæ ubertate circumfluet? Numquam illa præterea usque eò se transversam trudi sinet, ut ab homine omnium rerum honestarum ignaro, & bardo, templum, aram, suggestum teneri, absterri plebem à religione majorum, divelli ab imperio, & auctoritate Principis, & Antistitis sui, divina & humana violari patiatur. Fuerunt hæc Ignorantiæ facinora, quæ Rebellionem, Temeritatem, Furorem perpetuos habet satellites. At verò postquam tua, Princeps Illustrissime, insigni illâ caritate, quâ illius ubique salutem & commodum, nusquam tuum quæstum sequeris, congesti sunt, ut cum Apollolo loquar, carbones super caput ejus, atque demum, ne unquam ad pristinas tenebras revolveretur, hanc ei quasi immortalis lucis officinam comparasti, jubet nos divina Benignitas, & Sapientia, à qua hæc tam certa præsidia provisa sunt, omnia de ea, quæ volumus, polliceri. Licet verò, ut nunc quidem est, justo pauciores hoc tantum tuum beneficium, quanti par est, æstiment, vivet tamen, ac vigebit in memoria posteritatis sempiterna. Noli enim diffidere in paucis annis, Paderbornam ad ejus ætatis gloriam posse re-

vocari, cùm totius propè, uti narravimus Septemtrionis lux quædam erat, & magistra. Ibi demum cognoscet quàm eximia fuerit tua voluntas, quàm salutaria consilia, quàm immortalia merita. At modò, tametsi apud paucos, ut dixi, hæc eo sunt pondere quo oportet, tamen pauci illi maximas tibi, & suo, & infelicium illorum, qui minus intelligunt, nomine gratias agunt, Deumque precantur ex animo, ut quando non proinde, ac mereris, gratia tibi habetur ab hominibus, ipse tanto hanc jacturam pluribus, uberibusque præmiis inter mortales, cælestesque compenset.

FINIS LIBRI SECUNDI.

P A-